

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN ETİK DEĞERLERE YATKINLIĞININ
BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fesih SARIGÜL

ÇANAKKALE

Nisan, 2017

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkinliğinin Belirlenmesi

Fesih SARIGÜL
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Fatih KANA

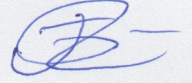
Çanakkale
Nisan, 2017

Taahhütname

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “*Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkınlığının Belirlenmesi*” adlı araştırmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve ilkelere ters düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

19.04.2017

Fesih SARIGÜL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Fesih SARIGÜL tarafından hazırlanan çalışma, 19/04/2017 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No : 10145246

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Yrd. Doç. Dr.	Fatih KANA	
Üye	Doç. Dr.	Yusuf AVCI	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Serhat KÜÇÜK	

Tarih: .....

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Etik ve etik ile ilgili kavramlara son yıllarda giderek önem verilmeye başlanmıştır. Etik, bu zamana kadar eksikliği hissedilmiş bir konu olmakla birlikte üzerinde çok araştırma yapılmış bir alan değildir. Bu bağlamda “*Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkinliğinin Belirlenmesi*” adlı bu araştırmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Araştırma, genel olarak dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde; araştırmanın problemi, amacı, alt problemleri, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve alanyazın taraması bulunmaktadır.

İkinci bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, araştırmanın veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştiği, veri toplama aracı ve veri analizi konularıyla ilgili bilgi verilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde araştırmayla ilgili bulgular ve yorumlardan bahsedilmiştir.

Dördüncü bölümünde ise bulgulardan hareketle tartışma, sonuç ve öneriler üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonuna da kaynakça ve araştırmada kullanılan ölçek eklenmiştir.

Araştırmam boyunca desteğini esirgemeyen, fikirleriyle tezin şekillenmesinde ve ilerlemesinde emeği olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fatih KANA, her zaman bilgilerine başvurabildiğim Yrd. Dr. Gürkan ERGEN ve tez jüri üyelerim Doç. Dr. Yusuf AVCI ve Yrd. Doç. Dr. Serhat KÜÇÜK hocalarıma en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale, 2017

Fesih SARIGÜL

Özet

Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkinlığının Belirlenmesi

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkinlığının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Türkçe öğretmenlerine, etik değerlere yatkinlik ölçeği uygulanarak etik değerlere yatkinlikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmanın evrenini, Çanakkale ilindeki toplam 296 Türkçe öğretmeni olup araştırmanın örneklemini ise, bu öğretmenler içerisinde 2015-2016 eğitim-öğretim yılı Çanakkale ili merkezinde bulunan 60 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem grubu seçkisiz olmayan örneklemeden uygun/kazara örnekleme yöntemiyle tespit edilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olarak “Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği” kullanılmıştır.

Bu ölçek uygun/kazara örnekleme yöntemiyle Çanakkale ili merkezindeki ortaokullarda görev yapan 60 Türkçe öğretmenine uygulanmıştır. Daha sonra verilerin analizi SPSS 22.00 paket programından yararlanılarak yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, anova, aritmetik ortalama, t- testi, tek yönlü varyans gibi istatistiksel tekniklerden yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Etik, Ahlak, Değerler Eğitimi, Etik Öğretmen, Türkçe Öğretmeni, Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği.

Abstract

Determining Turkish Language Teachers' Tendency Towards Ethical Values

The aim of this study is to determine Turkish language teachers' tendency towards ethical values. Descriptive scanning model was used in the study. Scanning models are research approaches that aim to describe a current or past situation as it is. The population of the study was the 296 Turkish teachers in the province of Çanakkale; however the sampling was made from the 60 Turkish teachers in the city center of Çanakkale during the 2015-2016 school year. The research group was selected in accordance with convenience/incidental sampling, which is a form of non-random sampling technique. The data were collected by means of the "tendency towards ethical values" scale, which was developed by Kaya (2015) after the due validity and reliability analyses.

The aforementioned scale was administered through convenience/incidental sampling on 60 Turkish language teachers who at the time working at different middle schools in the city center of Çanakkale. The collected data were then analyzed by means of the Statistics Package for Social Sciences (SPSS) version 22.00. Such statistical tests and analyses as frequency, percentage, ANOVA, arithmetical means, and t- tests were utilized for analyzing the data. There results reveal that there is an overall tendency of Turkish language teachers towards ethical values.

Keywords: Ethics, morals, values the education, teachers of ethics, teachers of the Turkish Language, scale of tendency towards ethical values.

İçindekiler

Taahhütname	i
Önsöz.....	iii
Özet	iv
Abstract	v
İçindekiler.....	vi
Tablolar Listesi.....	ix
Şekiller Listesi.....	x
Kısaltmalar Listesi.....	xi
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	4
Alt Problemler	4
Araştırmanın Amacı	5
Araştırmanın Önemi	5
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
Araştırmanın Varsayımları	7
Etik.....	7
Etik karar verme aşamaları.	8
Etiğin amacı.	9
Etik ilkelerin işlevleri.....	11
Etik dışı davranışın sonuçları.....	11
Ahlak.....	12
Ahlak felsefesinin konusu.....	13
Etik ile ahlak arasındaki ilişki.....	13
Etik ile ahlak arasındaki fark.	14
Bir örgütün etik kodlara sahip olması.....	15

Evrensel etik ilkeleri.	16
Kişinin etik dışı davranmasının nedenleri.....	17
Değer.....	17
Değerler eğitimi.	18
Değerler eğitiminin önemi.	18
Öğretmen ve öğretmen mesleği.	21
Öğretmen.....	22
Etik öğretmenin özellikleri.....	25
Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri.....	29
Bir öğretmenin sahip olması gereken yeterlilik alanları.	30
Meslek ve meslek etiğinin önemi.	31
Ulusal alanda etik ile ilgili yapılmış benzer çalışmalar.	33
Uluslararası alanda etik ile ilgili yapılmış çalışmalar.	36
Bölüm II: Yöntem	38
Araştırmanın Modeli.....	38
Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	38
Veri Toplama Aracı	43
Verilerin Toplanması	44
Verilerin Analizi	44
Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	45
Bölüm III: Bulgular ve Yorum.....	46
Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin (EDYÖ) Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasıyla Öğretmenlerin Görüşleri.....	46
Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin (EDYÖ) Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasının Cinsiyete Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine Göre Karşılaştırılması.....	49
Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Sosyo- Ekonomik Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması	53

Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin Uygulanmasıyla Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Yaş Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması	54
Türkçe Öğretmenlerinin Öz Yeterliğe İlişkin Betimleyici İstatistikleri	55
Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	56
Tartışma ve Sonuç	56
Öneriler	64
Kaynakça	65
Ekler	73
EK-A) Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği	74

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Cinsiyete İlişkin Betimsel İstatistikler	40
2	Mesleki Kıdeme İlişkin Betimsel İstatistikler	42
3	Yaş Betimsel İstatistikler	43
4	Okulun Sosyo- Ekonomik Durumu Betimsel İstatistikler	44
5	Gelir Durumu Betimsel İstatistikler	46
6	Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasıyla Öğretmen Görüşleri	50
7	Cinsiyete Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine İlişkin t- Testi Sonuçları	53
8	Gelir Durumuna Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine İlişkin t- Testi Sonuçları	55
9	Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Mesleki Kıdemlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	57
10	Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi,Adalet, İşbirliği Sosyo- Ekonomik Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	58
11	Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Yaş Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	60
12	Öz Yeterliğe İlişkin Betimleyici İstatistikler	61

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı	41
2	Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	42
3	Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı	44
4	Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Okulun Sosyo-Ekonomik Durumuna Göre Dağılımı	45
5	Örnekleme Yeri Alan Öğretmenlerin Gelir Duruma Göre Dağılımı	46

Kısaltmalar Listesi

EDYÖ	Etik Değerlere Yatıklılık Ölçeği
ed	Editör
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEB	Meslekî Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
MEGEP	Meslekî Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
N	Kişi Sayısı
p	Anlamlılık Düzeyi
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
ss	Standart Sapma
TED	Türk Eğitim Derneği
TRDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
$\bar{X}$	Aritmetik Ortalama

Bölüm I: Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlere, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklara, varsayımlara ve alanyazın taramasına yer verilmiştir.

Problem Durumu

Öğretmen, eğitim ve etik kavramları birbirinden ayrılması güç olan kavramlardır. Eğitimin öğretmenle bütünleştiği ve öğretmeninde eğitimin önemli bir unsuru olduğu şüphesizdir. Nitekim; bu bağlamda öğretmenin etik ve etik ilkelerine uyması da kaçınılmaz olmaktadır. Etik, eğitim için önem arz etmektedir. Kendisini etik ilkeler doğrultusunda yetiştiren ve kararlarını etik ilkeler dahilinde veren bir öğretmen, nitelikli ve verimli bir öğretmendir.

Eğitimcilerin en temel hedefleri, eğitim verdikleri kişileri, kendi etik düşüncelerine göre eğitmektir. Her eğitim veren kişinin doğru-yanlış sınıflandırması bulunmaktadır. Bu sınıflandırma eğitim veren kişinin etik ve etik ile ilgili anlayışını yansıtır. Hangi davranışın doğru, hangisinin yanlış olduğu eğitimle görülebilir (Arslan, 2015). Bu bağlamda verilen eğitimin de doğru, faydalı ve güzel bir eğitim olması gerekmektedir. Bu doğru, faydalı ve güzel kavramlar da hiç şüphesiz etik ilkelerin sağlamlığı ile ölçülebilmektedir. Etik ve eğitimin birbirini karşılıklı olarak tamamladığı ve etiğin, eğitim için çok önemli olduğu görülmektedir.

Etik kavramının teknolojinin gelişmesiyle beraber değerler yoluyla yaşamın içerisinde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Her mesleğin kendine göre etik değerleri vardır. Son zamanlarda etik, karakter ve değerler eğitimi ile ilgili dersler her öğretim kademesinde yerini almakta olup etik konular, televizyon ortamlarında tartışma konusu olarak yerini almaktadır. Bu bağlamda etik üzerine daha çok çalışmalar yapılması ve etik üzerinde daha çok durulması önem kazanmaktadır.

Cevizci (2002) etiğin, Arapça'da huy veya karakter gibi anlamlara karşılık geldiğini söylemektedir. Yine, etik ve ahlak kavramlarının birbirinin yerine kullanıldığını, fakat aynı olmadıklarını ifade etmektedir. Bu bağlamda bakıldığında, etik ile ahlak kelimelerinin özdeş olmadığı ve ahlakın, etiğin araştırma konusu olduğu sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Frankena (2007) etik, felsefenin içerisinde bir disiplin olduğu ve bu disiplinin de ahlaki yargılar dahilinde ele alınan bir kavram şeklinde belirtmektedir.

Usta (2011) etik, ahlakın eylemlerini, dayandığı temellerini sorgulayan, inceleyen ve ortaya çıkaran bir disiplindir. Etik ve ahlakın aynı olmadığı ve ahlakı, etiğin bir araştırma alanı olarak görmektedir. Bu bağlamda etiğin, ahlakın doğasını anlamaya çalışan bir disiplin olduğu görülmektedir.

Eğitim; bireyin fikri, bedenî, duygusal, toplumsal becerilerinin, davranışlarının en düzenli biçimde ya da istenilen bir biçimde geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara yönelik yeni beceriler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tamamıdır. Bu açıdan eğitim, insanın dünyaya gelmesiyle başlayan ve insanın hayatı boyunca devam eden bir süreçtir (Akyüz, 2009).

Eğitimin en önemli unsuru öğretmen olduğundan, eğitimin niteliğini yükseltmek, öncelikli olarak nitelikli bir öğretmen ile olabilmektedir. Nitelikli bir öğretmen, toplum içinde dikkat çeken, davranışlarıyla, söyledikleriyle topluma yön veren, değerli ve aynı zamanda da önemli bir bireydir.

Aydın (2015) eğitimin, insan ile ortaya çıktığını ve hayat boyu insan ile devam ettiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda eğitimin, insan hayatında çok önemli bir yeri olduğu ve insan-eğitim kavramlarının bütünsel olduğu görülmektedir. Bu bütünsel ilişki, özelleştirildiği zaman öğretmenin, eğitimin temel bir unsuru olduğu görülmektedir.

Öğretmenin, eğitim sisteminin vazgeçilmez bir unsuru olduğu şüphesizdir. Eğitimin oluş ve işleyişinde öğretmen, diğer öğelere anlam kazandıran ve eğitimin meydana gelip

oluşmasında büyük etkisi olan bir etkidir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Eğitimde ve öğretimde ulaşılması gerekenler her ne kadar iyi olursa olsun, verilecek olan dersin içeriği ne kadar çok amaca uygun seçilip organize edilirse edilsin, o ulaşılması gerekenlere ve anlayışlara sahip öğretmenler, elinde olmadıkça, eğitimden arzulanan sonuç elde edilemez (Sünbül, 2001). Eğitim içerisinde, öğretmenin çok önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

Etik ve öğretmenlik birbirini destekleyen, birbirisiz düşünülemeyen kavramlardır. Etiğin ve eğitimin hedefleri gereği bu iki kavram ayrı düşünülemez. İdealist bir öğretmen, sorunsuz bir öğretmen, kabiliyetleri ile değil, aynı zamanda yaşam tarzı ile de insanlara hem ahlaki hem etik yönünden bir model oluşturmaktadır. Nitekim; bu tarzda olan bir öğretmen, öğrettikleriyle örnek alınan ve yaşayan ideal biridir (Pieper, 1999). Bu noktada öğretmenlik mesleği ile etik kavramı görünüşte benzer olmasa da gerçekte birbiri ile ayrılmaz bir bütündür. Çünkü; öğretmen davranışlarıyla, konuşmalarıyla ve hatta jest- mimikleriyle hem öğrenci hem de toplum üzerinde etki sahibidir. Öğretmenin, etik değerlere uygun bir şekilde hedeflenen eğitimi gerçekleştirmesinin çok önemli olduğu görülmektedir.

Bir öğretmen, karşısındakine bilgi ve beceri kazandırırken aynı şekilde davranış ve tutumlarıyla da öne çıkmaktadır (Çeliköz ve Çetin, 2004). Nitekim; bu bilgi, beceri, tutum ve davranışlar etik değerlere uygun bir şekilde olmalıdır. Çünkü; öğretmen, etik değerlere uygun hareket ettikçe öğrenciler üzerindeki etkisi de o derece olumlu olacaktır. Bu bağlamda etik kelimesi, her geçen gün önem kazanan ve bu önem kazanma ile son yıllardaki popüler kelimeler içinde yer almaya başlamıştır. İş yerlerinde, okullarda, resmi dairelerde, özel sektörde ve hatta sokakta dahi konuşulan bir kelime olmaktadır. Bilinçli veya bilinçsiz olsun birçok birey bu kelimeyi kullanmaktadır. Bu bağlamda etik ile ilgilenmek, etiğin toplumdaki işlevini aktif hale getirmek, bireyleri etik davranma konusunda uyarmak her geçen gün insanların olmazsa olmazları arasına girmektedir. Etik değerler, insan eylemleriyle doğrudan

ilgilidir ve bu yüzden etikle ilgili kavramlar son zamanlarda çokça kullanılmaktadır (Altinkurt ve Yılmaz, 2011).

Günümüzde meslek etiğine olan ilginin, her geçen gün artmasının nedeni; bazı mesleklerde karşılaşılan etik sorunların giderek çoğalması veya bu sorunların farkına varılmaya başlanmasıdır (Tepe, 2000). Mesleklerde karşılaşılan bu sorunların çözümü için, etik ve etik ilkelere gereken duyarlılığın gösterilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de öğretmenlik, çok yön ve noktalardan bilimsel çalışmalara konu edilmemiştir. Bu yön ve noktaların bazıları; hem mesleki hem de mesleğe yüklenen toplumsal roller ve sorumluluklardır (Tan, 1996). Ülkemizde eğitim ve eğitim sistemi üzerine ciddi ve sürekli aralıklarla değişimler yapılmaktadır. Nitekim; bu değişiklikler uzun soluklu olamamaktadır. Bunun bir nedeni, eğitimin önemli bir parçası olan öğretmenin sistem içerisinde gözardı edilmesi veya öğretmen davranışlarının ciddi bir şekilde denetlenmemiş olmasıdır. Bu bakımdan öğretmenin, davranışlarını etik ilkeler dahilinde sorgulaması önemli bir hale gelmektedir. Bu nedenle bu araştırma, etik üzerine yapılmaktadır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi, “*Çanakkale ili merkezinde görev yapan Türkçe öğretmenlerin etik değerlere yatkınlık düzeyi nasıldır?*” olarak belirlenmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın alt problem cümleleri şu şekilde tanımlanmıştır.

1. Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı ile kıdem değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı ile okulun bulunduğu sosyo-ekonomik değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı ile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mı?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Çanakkale'deki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığını tespit etmektir. Bu bağlamda bu araştırma çalışması, Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının tespiti üzerine odaklanmaktadır. Etik ve öğretmen kavramları birbirine dayanan, birbirinden ayrılmaması gereken iki önemli kavramdır. Etik kavramı, üzerinde az durulan bir kavram olmasıyla birlikte kendisine çok ihtiyaç duyulan bir kavram haline gelmektedir. Sözgelimi öğretmenlik mesleği ile yanyana gelmesi durumunda daha da önemli olmaktadır. Çünkü; öğretmen, toplumun çok önemli bir bireyi ve bu bireyin davranışları, söylemleri toplum için çok önemli olmaktadır. Yine bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının yanı sıra cinsiyetlerinin, kıdemlerinin, yaşlarının ve okulun bulunduğu yerin sosyo- ekonomik düzeyinin, Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmek istenmiştir. Çünkü; bu araştırma kapsamında Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığı tespit edilmeye çalışılırken, bu öğretmenlerin cinsiyetlerinin, kıdemlerinin, yaşlarının ve okulun bulunduğu yerin sosyo- ekonomik düzeyinin de etkisinin olup olmadığı bu etik değerlere yatkınlık noktasında önemli olmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde üzerinde en çok durulan ve kendisine verilen değer giderek arttığı konulardan bir tanesi de meslek etiğidir. Mesleklerde karşılaşılan sorunlar, bu sorunların üstesinden gelmek veya bu sorunlara çözümler bulmak önem arz etmektedir. Mesleklerde

karşılaşılan etik sorunların giderek çoğalması ya da çoğalan bu sorunların farkına varılmaya başlanması yönünden bu araştırmamızın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Değişen ve gelişen dünya şartları çerçevesinde öğretmen ve öğretmenin etik değerlere uygun hareket etmesi çok önemli olmakta ve aranan bir durum haline gelmektedir. Çünkü; öğretmen, davranışlarıyla, sözleriyle ve hatta jest- mimikleriyle öğrenci üzerinde çok önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda; öğretmenin bütün bu durumlarda, etik değerlere uygun bir şekilde hareket etmesi önemli bir durum haline gelmektedir.

Öğretmenlik meslek etiği de bu önemli kavramlardan bir tanesidir. Özellikle öğretmenlik meslek etiği, üzerinde durulması gereken bir konudur. Çünkü; öğretmenler hem davranışlarıyla hem de sözleriyle öğrenci ve toplum üzerinde etki sahibidir. Bu etkinin olumlu olması yönünde çok gayret göstermek gerekmektedir. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının özel bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Aydın (2015) dünyadaki uygulamalara göz gezdirildiğinde öğretmenlerin, etik ilkeler dahilinde yetiştirilmeleri gerektiği ve hatta bu yetiştirmenin hizmet öncesi verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Etik, hem günlük kullanımda hem de literatür çalışmalarında kendisine geniş bir şekilde yer bulmaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmalarda etik üzerine fazla çalışılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle; etik öğretmen, öğretmen etiği, meslek etiği gibi konular hakkında çalışmalar kısıtlıdır. Bu nedenle yapılan bu araştırma, bu noktada önem arz etmektedir. Bu araştırmanın, alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

- a) Araştırma, 2015-2016 Çanakkale ili merkezindeki ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır.

- b) Araştırma, kullanılan ölçme aracı; “Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği” ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

- a) Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin verdikleri cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.
- b) Türkçe öğretmenleri, ölçme aracındaki cevaplamalarında samimi davranmışlardır.
- c) Çanakkale İli merkezindeki bütün Türkçe öğretmenlerine ulaşılmıştır.
- d) Araştırmada kullanılacak olan veri toplama aracının araştırmanın amaçlarına uygun verilerin toplanmasında etkili olduğu varsayılmıştır.

Alanyazın Taraması

Alanyazın taramasında konuyla ilgili geçmişten bugüne kadar yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Alanyazın taraması kapsamında, araştırmanın temel değişkenleriyle ilgili kuramlar, kavramlar ve kavramsal ilişkilerden bahsedilmiştir.

Etik. Yunanca “ethos” kelimesinden türeyen “etik” kavramı, insanların oluşturduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini yapan değerleri, normları, kuralları, doğru- yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaki açıdan araştıran ölçülerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Öztürk ve Filiz, 2014). Etik, insanların varoluşuyla beraber aynı toplumda yaşama gereksinimlerinden dolayı ortaya çıkmış kurallar bütünüdür.

Felsefenin başta gelen ve en eski disiplinlerinden olan etik, ahlaklılığı ölçen ve analiz eden, ahlaki kavram ve yargıların niteliğini tartışan, ahlak açısından sistemli bir şekilde düşünen, sorgulayan, kendine değer dünyasını hedef alan, içeriğinde hayata anlam veren, her şey bulunan düşünüş tarzı, ahlaki ilkeler teorisi veya felsefe disiplini olarak ifade edilmektedir (Cevizci, 2008).

Etik, kişisel ve toplumsal ahlaki yaşantıları düzenli bir şekilde anlama uğraşdır. Etik, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu ortaya çıkarmaya çalışan bir arayıştır (Ergüden, 2003). Bu arayış ile toplumda var olan eksiklikler giderilmeye çalışılmaktadır. Çünkü; her toplumun bir çabası da toplumsal bir düzen oluşturmaktır.

Toplumsal düzenin yapı taşı oluşturulan kuralların oluşumunda önemli ve etkili bir yapı olan etik, neyin yapılacağı veya yapılamayacağı, neyin istenip-istenemeyeceğinin ya da neye sahip olunup-olunamayacağı farkında olmaktır (Hitt, 1990). Bu yüzden etik, yerli ve yabancı birçok araştırmacının uğraş alanı olmaktadır.

Etik karar verme aşamaları. Etik karar verme süreci yedi aşamadan oluşmaktadır (Aydın, 2015). Bu aşamalar şu şekilde sıralanabilir:

- **Dur ve Düşün:** Bu aşamada bireyin karar vermeden önce durup düşünmesi çok önemlidir. Birey, sınırlı olduğunda söylememesi gereken şeyleri söyleyebilir. Bu aşamada bireyin durup düşünmesi, pişman olabileceği davranışları yapmaması gerekmektedir.
- **Amaçların tanımlanması:** Bu aşamada her birey, davranışlarının amaçlarını öncelikle belirlemeli ve daha sonra harekete geçmelidir. Bireyin, gerçek olaylar üzerine fikir yürütmesi önemli olabilmektedir.
- **Gerçekleri bilmek:** Gerçeğe ulaşabilmek için öncelikle gerçeği öğrenmek ve verileri analiz etmek önemlidir. Bu analizler ile gerçeklere ulaşmak daha kolay hale gelebilmektedir.
- **Seçenekler geliştirmek:** Bireylerin hayatlarında farklı seçenekler olmalı, eğer seçeneğin biri başarısız olursa diğer seçenek üzerinde eylemlerini sürdürebilmelidir.
- **Sonuçları göz önüne almak:** Yapılan her eylemin bir sonucu olacaktır. Birey, yaptığı eylemlerin sonuçlarını göz önünde bulundurmalı, eylemlerde etik dışı unsurlar varsa eylemlere yeni seçenekler eklenmelidir.

- Seçmek ve karar vermek: Bireylerin karar verme aşamasında son karar kendisine ait olmalıdır. Hayatta saygı duyulan bireylerin sözleri ve eylemleri, davranışlarını etkilese de en son karar bireyin kendisine ait olmalıdır. Bireye ait bir karar, bireye özgüven kazandırmaktadır.
- Gözden geçirmek ve değiştirmek: Etik karar verme sürecinde istenilen sonuçlar elde edilememişse kararın sonuçları dikkate alınarak kararlar gözden geçirilmeli ve gerekirse değiştirilmelidir. Nitekim; kararların duruma göre olması, esnek tutulması ve gerektiğinde değiştirilmesi önem arz etmektedir.

Etığın amacı. Etığın amacı; insan davranışlarını düzenlemek ve kontrol etmek, toplumdaki eksiklikleri gidermek, insanın iç huzurunu sağlamak, toplumdaki düzeni devam ettirmek ve toplumsal dayanışmayı arttırmaktır.

Etik, bireylerin eylemlerinin ahlaki açıdan iyi ya da kötü olup olmadığının araştırılmasını amaçlar. Eylemlerde ahlaki açıdan iyi- kötü ayrımı yapılmalı, ahlaki yetkinlik ve toplumsal sorumluluk arasındaki ilişki iyi bir şekilde tespit edilmelidir. Etik konusunda bireyler, eleştirel yargılama gücüne de sahip olmalıdır (Dikici, 2013).

Etik kavramı, günümüzde popüler bir hale gelmektedir. Birbirinden farklı olan meslekler, çalışanların davranışları ve çalışma ilişkilerinde bazı ortak kararlara uymalarını sağlamak, mesleğin itibarını ve saygınlığını korumak amacıyla mesleki etik ilkelerinin geliştirilmesi konusunda atılımlara girişmişlerdir (Aydın, 2002).

Etik ilkeler belirlendiği zaman, öğretmenlerin topluma, mesleğe ve meslektaşlarına karşı olan sorumluluklarının ne olduğu da ortaya çıkacaktır. Etik ilkelerin belirlenmesi ve korunması, etiğe uygun davranılması zorunlu bir hale gelmektedir (Demirtaş, 2000).

Zorunlu olmasındaki nedenlerden bazıları; güven ortamının azalması, insan ilişkilerinin çıkar üzerine hareket etmeye başlamasıdır. Nitekim; etik olmak; etik davranma sorunlarını azaltmakta ya da ortadan kaldırmaktadır.

Etik; kişinin, bireysel ve toplumsal yaşamındaki ahlaki sorunları tespit edip incelemektedir (Akarsu, 1998). Bu inceleme ile birlikte kişinin yaşamı, hem bireysel hem de toplumsal yönlerden iyileşme göstermeye başlayabilmektedir.

Etikte öncelik, yaşamdaki isteklerin araştırılması ve anlaşılmasının daha doğru olduğunu ifade etmektedir. Farklı ve geniş bir bakış açısı ile bütün eylemler ve amaçların yerli yerine oturması; neyin yapılabileceğinin; neyin istenip ya da istenmeyeceğinin; neye sahip olunacağı ya da olunmayacağı anlaşılmasıdır (Yıldırım, 2012).

İnsanların, bu zamanda ruhsal sıkıntılar yaşamaları, neyi nasıl kullanacağını bilmemesi, toplumdaki düzensizliklerin giderek artmasındaki bir neden, etiğin tam olarak uygulanılmamasıdır. Nitekim; etik davranış, bireyin karşısındaki kişinin benimsemesi gereken bir davranış değil, öncelikli olarak kendisinin benimsemesi gereken bir davranış modelidir. Bu davranış modelini, kişi, kendisi yaşadığı nispette karşısındaki kişiyi etkileyebilmektedir. Birey, etik noktadan yapamadığı bir tutum ve davranışı karşısındaki bireyden beklememelidir. Bu beklenti zamanla bireyi ruhsal sıkıntılara sokabilmekte ve bu hal de giderek toplumsal düzensizliklere neden olabilmektedir.

Etik, ahlak felsefesi olduğu için, ilgi alanı da daha çok davranışları ve insan eylemlerini araştırmak üzerine yoğunlaşmaktadır (Aydın, 2002). Nitekim; insanın olumsuz bir davranışının nedeninin araştırılması ve giderilmeye çalışılması bu noktadan önem arz etmektedir.

Etik, uluslararası bir kavramken, ahlak ise gücünü toplumsal normlardan, gelenek ve göreneklerden alan bir kavram durumundadır (Öztürk ve Filiz, 2014).

Bu bağlamda etiğin ve ahlakın aynı kavramlar olmadığı anlaşılmaktadır. Ahlak, bir davranış tarzı iken, etik bu davranış tarzını değerlendiren bir anlatımdır. Davranış tarzının iyi olması için yapılacak değerlendirmenin de iyi olması önem kazanmaktadır. Nitekim; davranışların, değerlendirmelere göre şekil alması kaçınılmaz olmaktadır.

Etik ilkelerin işlevleri. “Meslekteki dinamiğini aktif tutmak, meslek üyelerinin ideallerini korumak, bireysel ve toplumsal eksiklikleri gidermek adına etik ilkelerinin işlevleri önem kazanmaktadır. Etik genel olarak mesleğinde, ilkeli davranmayan bireyleri ayırır, meslekteki rekabet ortamını düzenler, insan ideallerini korur ve toplum içerisinde ilişkileri düzenler” (Aydın, 2015, s. 56).

Etik değerlere uygun davranan bireyler, toplum içerisinde saygınlık, güvenilirlik kazanır, iyi bir imaj edinir, problem çözme noktasında yardım görür, ahlaki çöküşü azaltmada girişimci bir rol oynar ve en önemlisi de toplumda sosyal kabul görür (Megep, 2006). Bütün bu özelliklere bakıldığında, etik değerlere uygun davranan bireylerin, toplum içerisinde önemli bir pozisyon elde ettiği görülmektedir.

Etik dışı davranışın sonuçları. Etik dışı davranışlar, bireyin meslekteki güvenini, saygınlığını kaybetmesine, yaptığı mesleğin imajının zedelenmesine, bireyin kendi iç dünyasında huzurlu olmamasına, topluma zarar verecek bir hale gelmesine, toplumda güven eksikliğine, bireylerin grup halinde çalışmamasına neden olabilmektedir (Aydın, 2015).

Bireysel	Kurumsal	Toplumsal
İşini kaybetme	Müşterisini kaybetme	Yozlaşmanın kurumsallaştırılması
Toplumdan soyutlanma	Saygınlığını yitirme	Etik değerlerin önemini yitirmesi
Güvenirliğini yitirme	İmajının zedelenmesi	Anomik davranışların yaygınlaşması
Kişisel benliğin zarar görmesi	İşbirliğinin zayıflaması	Güvensizlik, birbirine güvenememe
Mesleksel ve örgütsel bağlılığın zayıflaması	Grup çalışmalarının etkililiğini yitirmesi	Bireyselleşme
Çalışma arkadaşlarıyla ilişkilerin bozulması	Kurum içi iletişimin zarar görmesi	Sürekli meslek ve iş değiştirme, işte tatminsizlik
Kişisel imajın bozulması	Kurumsal imaj kaybı	Toplumsal kayıp
Saygınlığını kaybetme	Verim düşüklüğü	Aynı zamanda toplumsal bozulma

(Dikici, 2013).

Tabloya bakıldığında; etik dışı davranışların, bireysel, kurumsal ve toplumsal yönlerden birçok zararının olduğu görülmektedir. Bu bağlamda etik davranışların, bireysel, toplumsal ve kurumsal yönlerden çok önemli olduğu görülmektedir. Etik dışı davranışların, toplumsal bozulmalara, kurumsal verim düşüklüğüne ve kişilerin bireysel saygınlık kaybetmelerine kadar zararlarının olduğu görülmektedir.

Ahlak. Ahlak kelimesi; tabiat, hareket tarzı, huy gibi davranış anlamına gelen, bireylerin kasti davranışlarıyla doğrudan alakalı bir kavramdır. Ahlak, terim anlamı olarak bir hayat tarzını, davranışların kuralını, davranışlar üzerindeki fikri bir araştırmayı ifade eder (Kılıç, 1992 s. 63; Akt: Özen, 2011).

Türkçede ahlak kelimesi, insanın farklı varlıklarla belirli normlara göre oluşan ilişkilerin tamamı, insanın konusunu edindiğimiz ilişkileriyle bu varlıklara yönelik davranışlarını düzenleyip anlamlandıran norm, ilke ve değerler bütününe ifade eder (Cevizci, 2002).

Ahlak, birlikte yaşayan insanların uymak zorunda buldukları davranış ve eylemler kurallarıdır (Oğuzkan, 1981).

Bir topluluk içinde, kişilerin uyma konusunda başka şanslarının olmadığı durumlar ve kurallardır (TDK, 2014). Ahlak kavramının yazılı olmasa da yazılı kanunlar kadar yaptırımının olabileceği anlaşılmaktadır. Ahlak kavramının, toplumun gelenek ve görenekleriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Ahlak, toplum için iyi olarak benimsenen ve uyulması beklenen davranışlardır. Bu davranışlar, belirli olan bir zamanda ve belirli olan bir yerde geçerli olan değer yargılarını, örf, adet ve kurallarını oluşturur (Aktan, 1999; Akt: Kaya, 2014). Bu ifadelerden ahlak kavramının yere ve zamana göre değişebildiği görülmektedir. Bazı yerlerin örf ve adetlerinin bazı yerlere göre aynı olmadığı ve değişkenlik gösterebildiği anlaşılmaktadır.

Ahlak felsefesinin konusu. Ahlak felsefesi ahlakın bütün alanları ile ilgilenmektedir.

Ahlak felsefesinin konuları şu şekildedir (Cevizci, 2014):

- Ahlak felsefesi, insan eylemlerini ve bu eylemlerin dayandığı ilkeleri konu alan felsefi disiplindir. Bu bakımdan ahlak felsefesinin, insan eylemleri ile ilgilendiği görülmektedir.
- Ahlak felsefesi; ahlak alanında hakim olan ilkeleri, iyinin ve kötünün ne olduğunu, ahlaklılığın ne anlama geldiğini sorgular. Bu sorgulamayla birey, bir otokontrol elde etmiş olmaktadır.
- Ahlak felsefesi, ahlak hayatı üzerinde sistemli bir biçimde düşünme ve soruşturmadır. Nitekim; bu düşünme ve soruşturma, toplumda bireyler arasında sağlıklı ilişkiler kurmaktadır.
- Her bilgi dalının kendine özgü kavramları ve özel terimleri vardır. Ahlak felsefesinin de iyi, kötü, özgürlük, erdem, sorumluluk, vicdan, ahlak yasası, ahlaki karar, ahlaki eylem gibi kendine özgü kavramları vardır.

Etik ile ahlak arasındaki ilişki. Ahlak ve etik birbirinden farklı kavramlardır. Ahlak, etiğin araştırma konusu, etik ise ahlak felsefesidir (Aydın, 2001; Akt: Kaya, 2014). Toplumda etik ve ahlakın benzer iki kavram olarak görülmesi ve hatta birçok defa etik yerine ahlak kavramının kullanılması, toplum tarafından etik kavramının benimsenmiş olmasıdır. Nitekim; toplumun geçmiş ile bağlantısı, yaşantıları ve geçmişten getirdikleri toplum içinde, bireylerin ifadelerine yansımaktadır. Bu, toplumun bu iki kavramı karıştırmasından değil, bu konuda olan bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Etiğin amacı, ahlakla ilgili temel bir felsefe oluşturabilmektir. Etik, ahlak üzerine bütün kavramları içerir (Şentürk, 2009). Bu bağlamda insan, var olduğundan beri davranışları, eylemleri, tutumları, kararları önemli olmaktadır. Etiğin, ahlak üzerinde bir denetleyici pozisyonunda olması, ahlakı dinamik bir hale

getirmektedir. Nitekim; bir davranış tarzı olan ahlak, bir denetleyici tarafından sürekli denetlenmekte ve bu denetlemeler, ahlakı ileriye taşımaktadır.

Etik ile ahlak arasındaki fark. Etik kavramı, bireylerin daha çok karakterleriyle ilgiliyken, ahlak ise daha çok insan ilişkileriyle ilgilidir (Eroğluer ve Yılmaz, 2015). Etik, ahlaka ait yasaları inceleyen bir felsefe dalıdır. Etik, ahlakı bireylerin davranışları arkasındaki ilke ve temeller açısından inceler (Çüçen, 2008). Etik ve ahlak kavramlarının aynı olmadığı, fakat birbirinden beslenen, birbirine güç katan iki kavram olduğu anlaşılmaktadır. Bu iki kavramın, toplum ve birey yaşantısının hemen hemen her alanında yer aldığını ve toplum-birey ilişkisini düzenlediğini, görünüşte farklı gibi olsa da gerçekte birbirine destek verdikleri görülmektedir.

Etik, insanın tutumlarıyla ve davranışlarıyla ilgilenir. Ahlak ise bu tutumların ve davranışların nedenleri ile ilgili değerlendirmelerde bulunur (Usta, 2011). Bu neden ve gerekçeler insanın, tutum ve davranışları üzerine şekillenmektedir. İnsanın davranışları, toplumun belirlediği ve adını koyduğu ahlaki kurallara göre gerçekleşir. Bu ahlaki kural sonucu oluşan davranışları ve tutumları inceleyen, denetleyen etikdir. Etik kavramı günümüzde, insan eylemlerini inceleyen bir bilim dalı olarak görülmektedir. Ahlak, insanların sosyal yaşantılarını inceleyen bir bilim dalıdır (Megep, 2006).

Etik ve ahlak kavramlarının aynı olduğu ya da farklı kavramlar olduğu konusunda çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Bunun birçok nedeninden bazıları; sosyal yaşamın ve iş hayatının iç içe geçmesi, tartışmaları yapan kişilerin alanlarında yetkin olmamaları ve toplumun bu iki kavramı bir gibi görmesi ve kullanmasıdır.

Etik, bireylere değerler konusunda yol gösteren davranışlar bütünüdür (Svara, 2007; Akt: Bilgen, 2014). Bu bağlamda etik, birey üzerinde bir denetleyici konumundadır.

Yaman (2010) etiğin, ahlaki yargıların arkasındaki nedenleri bulmaya çalışan bir kavram olduğunu ifade etmektedir. Ahlak, bireylerin davranışlarının uygunluğunu yazılı

olmayan tarzda öğretirken, etik ise; bu kuralları evrensel olarak inceler. Etik, bütün insanlar için evrensel olan doğruları savunur. Ahlakın insanlara yaptırımı suçluluk duygusu uyandırma, ayıplama ve kınamayken; etiğin yaptırımı bireyleri grup dışına çıkarmadır.

Bu bağlamda etik ve ahlak kavramının önemli bir farkı ortaya çıkmaktadır. Ahlaki yönden uygunsuz bir davranış, toplumda kişinin ayıplanması anlamına gelirken, etik yönünden kişinin gruptan dışlanması ve çıkarılması olarak görülmektedir. Bu yönden etik ile ahlak arasında belirgin bir fark olduğu görülmektedir.

Ahlak, bir insanın var oluşunun gereği, gerçekleştirdiği davranışları anlatmakta ve huy, adet, alışkanlık anlamını da ortaya koymaktadır. Etik ise insan davranışlarını ahlaki kurallar içerisinde araştıran ahlak bilimi anlamındadır (Uzun, 2009). Ahlak kültürle yoğrulmuş bir pusuladır ve bireylere nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Etik, ahlak felsefesi olup birtakım yazılı kurallar içermesi gerekmektedir. Her meslek dalının kendine göre de yazılı kuralları olması gerekir. Etiğin ilkeleri evrensel kurallara göre şekillenir (Lamberton ve Minor, 1995; Akt; Aydın, 2015). Etiğin, ahlaka göre daha evrensel olduğu anlaşılmaktadır.

Etik, meslek ve iş ortamlarında ortaya çıkarken, ahlakın ise toplum hayatının her alanında ortaya çıktığı görülmektedir. Etik, kurumsal alanlardabaskın iken ahlak bireysel ve toplumsal alanlarda baskın olmaktadır. Ahlak kuralları zaman içerisinde toplumdan topluma değişebilirken, etiğin kuralları zaman geçse de değişmez. Eğitim almayan insanların, belirli bir ahlaki kuralları oluşabilmektedir. Etik ise ahlak felsefesi olduğu için öğrenilmesi, eğitim gerektirmektedir. Ahlaki kurallara uymayan bireyler, toplum tarafından ayıplanırken etik kurallara uymayan bireyler, meslek grubundan atılır (dho.edu.tr, 2014; Akt: Kaya, 2014).

Bir örgütün etik kodlara sahip olması. Bir örgütün etik kodlara sahip olması şu şekilde sıralanabilir:

- “Örgütte kabul edilebilir davranışları tanımlamak.

- *Uygulamada yüksek standartları teşvik etmek.*
- *Öz değerlendirme için kullanılacak bir kriter sağlamak.*
- *Profesyonel davranış ve sorumluluklar için bir çerçeve oluşturmak.*
- *Mesleki kimlik için bir araç oluşturmak.*
- *Mesleki olgunluk işareti oluşturmak” (<http://www.ethicsweb.ca/codes/coe2.html>).*

Bir örgütte etik kodların olması, örgüt içerisinde düzenin olmasına, dayanışmanın pekişmesine, davranış ve sorumluluk bilinci oluşturulmasına, her zaman öz değerlendirme için bir kriter oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır.

Bireylerin toplum içerisinde uyması gereken ortak etik kurallar bulunmaktadır. Bu kurallar; sadakat, vatandaşlık sorumluluğuna sahip olma, dayanışma, adalet, yalan söylememe, bireylerin eşitliğinin kabul edilmesi, kaynakların adil dağıtılması, acısı olanın acısını paylaşma, güvenilir olma, başkasının hakkını yememe, başkalarına saygı gösterme, dürüstlük, doğruluk, başkalarına yardım etme, karşısındakinin güç durumundan yararlanmama, mükemmeliyeti arama gibi kurallardır (Megep, 2006).

Bu ortak etik kurallar, toplumsal düzeni sağlamada, bireyin sağlıklı karar almasında, toplumda dayanışma ve yardımlaşma bilincini geliştirmede ve bireyin daha iyi olanı aramasına zemin hazırlamaktadır. Bu ortak etik kurallar, bireyin ve toplumun üzerinde bir denetleyici görevi alması, birçok noktadan önemli olmaktadır.

Evrensel etik ilkeleri. Evrensel etik; evrendeki tüm bireylerin doğasında var olan ve tüm bireylerce kabul gören, ortak etik kurallardır. Bütün insanların birbirini etkilemede etik bir yönü vardır (Sommers, 1998; Akt: High,2005).

Evrensel etik ilkeleri, hizmette sorumluluk, dürüstlük, doğruluk ve güven; eşitlik, adalet, profesyonellik, tarafsızlık, güven, saygı, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme ve sevgidir (Taşkın, 2014).

Evrensel etik kurallarının her toplumda ortak olduğu ve bütün toplumların bu etik kurallar ile tek bir toplum haline gelebildiği görülmektedir. Evrensel etik kuralları, insanların ihtiyaçlarından dolayı ortaya çıkmakta ve bu kurallar ile toplum hayatı yaşanılabilir bir hal alabilmektedir.

Kişinin etik dışı davranmasının nedenleri. Bireylerin etik dışı davranmasının nedenleri; açgözlülük, kişisel ya da ailevi kazanç kazanma isteği, acil gereksinmeler, bilgisizlik, bireylerin birbirlerine karşı güvensizlikleri, ideolojik inanç ve adanma, benlik, güç gösterisi, sömürgecilik, arkadaşlık, çalışma şartlarının yetersizliği, işini kaybetme endişesi, daha fazla tüketme isteği (kanaatsizlik), dini duyguların zayıflaması, sivil toplum örgütlerinin yetersiz olması, medyanın etkisi, öğretim kurumlarında konuya yeterince önem verilmemesi, işi yapan kişinin profesyonel düşünmemesi, ekonomik sorunlar ve baskılar, yapanın yanına kâr kalır düşüncesidir (Dikici, 2013).

Bu nedenlere bakıldığında, kişilerin etik dışı davranmasının birçok nedeni olabilmektedir. Nitekim; etik dışı davranışlarının artması, etik davranış sergileyen bireylerin artmasından ve denetleyici diyebileceğimiz kurumların az olmasından kaynaklanmaktadır. Etik dışı davranışlar, toplumda kaosun meydana gelebileceği ve kurumsal alanların düzensiz bir hal alabileceği anlamına gelebilmektedir.

Değer. Değer, bütün insanlarda bulunulması istenilen, gençlere ve özellikle çocuklara öğretilmesi gereken, iyi kavramının eyleme dönüşmüş şeklidir. Değer, toplumları ve toplum içerisinde bulunan insanları bir arada tutan ve aynı zamanda çok önemli olan bir kavramdır. Toplumsal değerler olduğu gibi evrensel değerler de bulunmaktadır. Bunlar; saygı, hak, adalet, eşitlik gibi kavramlardır. Değerler, öğrenilen ve öğretilen kavramlardır. Bu kavramlar, insanların bir arada yaşamasına ve bu yaşamın sağlıklı ilerlemesine yardımcı olan olgulardır.

Uygun (2013) değerleri, bireyin düşünce ve tutumlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkan ve sosyal yapının ayrılmaz bir ögesini oluşturmak olarak tanımlamaktadır. Değer, bireyi kontrol eden ve bireyin kararlarında denetleyici rolü olan bir kavramdır.

MEB (2017) Millî Eğitim Temel Kanunu'nda Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları kapsamında değerleri, "*Türk Milletinin bütün fertlerini, Türk Milletinin millî, ahlâki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip bireyler yetiştirmek*" şeklinde belirtmektedir.

Değerler eğitimi. Değerler eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenler aracılığıyla çocuklara vermek istediği kavramlardır. Değerler eğitimi, yaşayarak öğrenme ve öğretmeyi esas almaktadır. Bu bağlamda öğretmenin, değer kavramı hakkında bilgi sahibi olması ve bu bilgileri eyleme dönüştürmesi önem arz etmektedir. 21. yüzyıl çocukları, sözlerden çok eylemlere bakar ve bu eyleme göre adım atmaktadır (Yavlal, 2014).

Kantar (2014) değerler eğitimini, aile ve okul eğitiminde bireyleri hem kişisel yönden hem de davranışları olgunlaştıran ve aynı zamanda değerlerinin farkında olmak olarak tanımlamaktadır. Değerler eğitiminin, bireyin karakterinin oturmasında ve nitelikli bir birey olmasında önemli olduğu anlaşılmaktadır. Değerler eğitimi, bireyin kendisini kontrol etmesine yardımcı olmaktadır.

Kaynak (2012) değerler ve değerler eğitimini, toplumda birlik ve beraberliği hatta devamlılığı sağlayan, bireyin duygu ve düşüncelerini iletmesine yardımcı olan bir bağ olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle değerler eğitiminin, toplumun devamı için çok önemli olduğu görülmektedir.

Değerler eğitiminin önemi. Değerler eğitimi ilk ve son zamanların çok önemli bir konusudur. Zaman geçtikçe önemi artan bir kavramdır. Özellikle son zamanlarda toplumda ve okullarda aranılan bir disiplin olan değerler eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın üzerinde çok

durduğu ve okullarda ders haline getirdiği bir konudur. Değerler eğitiminin önemli olmasının nedenleri şu şekilde sıralanabilir (Yavlal, 2014):

- Yükselen şiddet eğilimleri: Özellikle okullarda şiddetin giderek artması değerler eğitiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu konuda öğretmenlere çok iş düşmektedir.
- Sahtekârlıkta artış (yalan söyleme, kopya çekme ve hırsızlık): Bu gibi kavramlar, öğrenciler arasında normalleşmektedir. Bu gibi yanlışların önüne geçmek ve öğrencileri değerler eğitimi (dürüstlük, saygı, sevgi, güven, doğruluk) içerisinde yetiştirmek önem arz etmektedir.
- Anne-babaya, öğretmene, yetkili kişilere karşı gelme:
- İş ahlâkında düşüş: Toplum ve toplumun önemli bir merkezi olan okullarda iyi bir değer eğitiminin verilmemesi iş ahlakında da eksikliğini göstermektedir. Bu konuda öğretmenlerin davranışları çok önemlidir. Çünkü; toplumun bir ferdi olacak olan öğrenciler, öğretmenlerin tutumlarından ve davranışlarından etkilenmektedirler.
- Kişisel ve toplumsal sorumluluk bilincinde azalma: Bu eksikliğin giderilmesi konusunda öğretmenlere çok iş düşmektedir.
- Kendine zarar verici davranışlarda (madde bağımlılığı) artış: Kalabalıklaşan toplum içerisinde öğrencilerin yalnızlığı giderek artmaktadır. Nitekim; sanal dünya, uzakları yakınlaştırdığı gibi yakınları uzaklaştırma özelliğine sahip olmasından dolayı çocuklarda stres, kaygı, yalnızlık gibi kötü hissler meydana getirmektedir. Bu bağlamda çocuklar, bu sıkıntılara karşı koyamadıkları için madde bağımlılığı gibi yanlış yollara girmektedirler. Bu tür durumlarda öğretmenlerin dikkatli olması, çocuklarla ilgilenmesi önem arz etmektedir. Bu konuda öğrencinin öğretmene güvenmesi ve öğretmeni sevmesi çok önemli olmaktadır .

Ülkemizde değerler eğitiminin nitelikli ve etkili bir şekilde verilmesi için dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekildedir (Yazıcı, 2006):

- Okullarımızda hangi değerlerin verileceği konusunda geniş toplumsal ittifakın oluşması gerekir. Toplumun değerler konusunda birlik olması, verilecek olan değerlerin bütünsel açıdan ikilemleri ortadan kaldırılabileceği anlaşılmaktadır.
- Değerler eğitiminin, ailede başlayan ve bireyin yaşamının sonuna kadar devam eden bir süreç olmasından dolayı; hangi eğitim kademesinde, hangi sınıfta ve ne boyutta verileceğinin belirlenmesi gerekir. Doğru bir zamanda atılan bir adım, eğitim için çok önemli bir kuraldır.
- Basın yayın organlarının temsilcileri ile işbirliği yapılarak, çocuğun okulda öğrendiği değerler ile medyada karşılaştığı değerlerin çatışmaması sağlanmalıdır. Bu madde çok önemlidir. Nitekim; çocuğun, okulda farklı, medyada farklı olarak gördüğü değerlerin çatışmaması gerekir. Aksi durumda çocuğun içsel problemler yaşaması kaçınılmazdır.
- Değer eğitimi sadece okullarda verilir ise öğrenciler evde ve okulda karşılaştıkları değerler arasında seçim yapmak zorunda kalacaklardır. Bu tür bir sorunla karşılaşmamak için, okul- aile birliklerine büyük görev düşmektedir. Amaçları sadece okulun maddi ihtiyaçlarını gidermek olarak düşünülen ya da uygulamaları itibariyle öyle görünen okul- aile birliklerinde, okullarda öğrencilere kazandırılmak istenilen değerler, velilere anlatılmalıdır. Değerler eğitimi sürecine seminerler, konferanslar gibi eğitsel faaliyetlerle ailelerin de katılmaları sağlanmalıdır.
- Üniversitelerin, eğitim fakültelerinde, değerler eğitimi ile ilgili dersler verilmelidir. Nitekim; üniversitelerde yetişen öğretmenlerin, değerler eğitiminin farkında olması ve bu değerleri yaşaması çok önemlidir.
- Ülkemizin mevcut durumu göz önüne alınarak, değerler eğitimiyle uyumlu öğretim programları hazırlanmalıdır. Bu öğretim programları sürekli olarak tanıtılmalıdır.
- Değerler eğitimi için uygun yaklaşımlar tespit edilmeli ve uygulanmalıdır.

- Mevcut öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili bilgilerinin geliştirilmesi için hizmet içi eğitim faaliyetlerine önem verilmelidir.
- Değerlerin ölçülmesinde kullanılan ölçüm araçları gözden geçirilmeli ve eksiklikleri giderilmelidir.

Bu açıdan bakıldığında, öğretmenin değerler eğitimi için kilit olduğu görülmektedir. Öğretmenin, davranışlarında ve tutumlarında ölçülü davranması, öğrenciye bu davranışları ile örnek olması gerekmektedir. Öğretmenin sözleri ile davranışları birbirinden farklı olmamakla birlikte her tutumunda bütüncül olmak zorundadır. Bu nitelikteki bir öğretmenin, öğrenci üzerindeki etkisi de oldukça fazla olmaktadır.

Öğretmen ve öğretmen mesleği. Mesleğin tanımı incelendiğinde belli bir eğitim ile ele alınan sistemli bilgilere ve becerilere dayalı, bireylere faydalı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için ortaya konan, kuralları belirlenmiş iş olarak tanımlandığı görülecektir (TDK, 2013). Bu bağlamda meslek kavramının içinde faydalı olmak ve yarar sağlamak gibi önemli iki kavram geçmektedir. Nitekim; bu fayda ve yarar, mesleklerin özü konumundadır.

Alkan ve Hacıoğlu (1997) mesleği, toplumda yapılan iş paylaşımı sonucunda meydana gelen, insanların ilgi ve istekleri doğrultusunda toplumun, insana yüklediği önemli bir olgu olarak tanımlamaktadır. Mesleğin insan ile değer kazandığı ve insan ile devam ettiği görülmektedir.

Meslek, toplumun bir yaşam biçimidir. Mesleklerin kaynağı, toplumun altyapısındaki kavramların iş bölümüyle şekillenmektedir (Ataunal, 2000).

Bütün bunlarla birlikte meslek kavramının toplum ile hayat bulduğu ve meslek ve insanın bir bütün olduğu anlaşılmaktadır.

Aydın (2012, s.26), yaptığı çalışmalar sonucunda bir mesleği, meslek yapan genel özellikleri şu şekilde analiz etmektedir:

- *“Meslek toplumun ihtiyaçlarını karşılar.*
- *Meslek bireysel değil, toplumun yararına bir uğraştır.*
- *Meslek, eğitim yoluyla kazanılan bilgi ve deneyimlere dayanır.*
- *Meslekler, zamanla kendine özgü yeteneklere sahip olurlar.*
- *Meslekler genel olarak kazanç kapılarıdır.*
- *Her mesleğin toplumlar tarafından kabul edilen belirli ilkeleri vardır.”*

Bu maddelere bakıldığında meslek kavramının toplumun kaçınılmaz bir ihtiyacı olduğu görölmektedir. Mesleklerin var olması etik değerleri ve ilkeleri beraberinde getirmektedir.

Öğretmenlik mesleği toplum tarafından kabul edilen yetişkin eğitimi ve bireylerin eğitimi konusunda bireylere yol gösteren bir meslek grubudur. Öğretmenlerin genel költür, meslek bilgisi ve alan bilgisi konusunda donanımlı olmaları gerekir (Başaran, 1993). Bu donanım, beraberinde etik değerleri de getirmektedir.

Öğretmen. Öğretmenler, toplum içerisinde önemli bir yere sahip bireylerdir. Aynı zamanda topluma yol gösteren, birçok özelliği ile topluma örnek olan bir rehber konumundadır. Bununla birlikte öğretmenlik, yalnız birtakım bilgileri karşı tarafa aktaran bir meslek değildir. Öğretmenlik, kutsal ve bu kutsallıkla birlikte içinde çok değerler barındıran bir meslektir. Bu değerlerin, nesillere sağlıklı aktarılması önem arz etmektedir (Aydın, 2015).

Öğretmenler, mesleki etik kodlarını bilmeli ve bu kodları toplum içerisinde yaygınlaştırmalıdır (Holmes, 2009).

Öğretmenlik sanatsal tarafı olan uzmanlık bilgisi gerektiren ve bu uzmanlığı kullanabilmesi gereken bir meslektir (Aydın, 2009). Bu bağlamda öğretmenlik mesleğinin önemli bir uğraş olduğu görölmektedir. Bu uğraş uzmanlık gerektiren ve aynı zamanda sanatsal yönü de olan bir meslektir. Öğretmenin, kendisine verilen görevleri ve yetkileri yerine getirirken, etik değerlere uygun hareket etmesi önem arz etmektedir. Bu değerle birlikte öğretmenlik mesleğinin önemi, toplum tarafından anlaşılmakta ve desteklenmektedir.

Öğretmen, toplumun eğitimiyle bizzat uğraşır ve bütün meslekler içerisinde toplumdaki bireyleri yetiştirmesi bakımından önemli bir mevkidedir (Alkan, 2000; Akt: Aydın ve Sağlam, 2012).

Öğretmen; öğrenmenin aracıdır, sınavı yapan, düzeni sağlayan, ahlakının savunucusu ve temsilcisidir. Öğretmen, insanların güvendiği kişidir, vekildir, öğrenci danışmanı, meslektaş, toplumsal katılımcıdır (Balcı, 1991; Akt; Özdeş, 2014). Öğretmenin toplum için bir rehber olduğu görülmekte ve toplumun bu rehber konumundaki öğretmene önemli bir değer verdiği görülmektedir. Bütün verilen bu değerlerin kalıcılığı ise öğretmenin etik ilkelere uygun hareket etmesidir.

Öğretmenler, toplum içerisinde öğrenmeyi kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Olumlu tutumlar, öğrenme başarısını artırırken, olumsuz tutumlar başarıyı düşürür (Semerci ve Semerci, 2004).

Öğretmen, toplum içerisinde önemli bir yere sahiptir. Toplum içerisindeki değişimin mimarıdır. Öğretmenin toplumun gerisinde kalmaması için ulusal ve uluslararası değişim ve gelişmeleri takip etmesi gerekmektedir. Öğretmenin branşı ne olursa olsun evrensel etik ilkeleri çerçevesinde düşüncelerini ve eylemlerini şekillendirmesi beklenir (Obuz, 2009; Özbek, 2003 Akt: Erdem ve Şimşek 2013).

Etkili bir öğretmende bulunması gereken özellikler şu şekildedir (Çelikten, Şanal, Yeni, 2005):

- Etkili bir öğretmen, sabırlı davranıp olaylar karşısında dik durur ve duygularına hakim olur.
- Farklı inançlara, düşüncelere ve gruplara karşı anlayışlı ve saygılıdır. Bu tür durumlarda uzlaştırıcı metotlar üretir.
- Kıyafetine, temizliğine ciddi bir şekilde özen gösterir ve bu özeni öğrencilerine hissettirir.

- Öğrencileri, dersin içerisinde tutan, dersi dinamik anlatan ve öğrenci ile sürekli diyalog halinde olan, öğrenciyi kırmamaya çalışandır.
- Düşünce ve davranışlarıyla öğrencilerin aradığı bir rol- modeldir.
- Etkili bir öğretmen, kibirden kaçan, tevazu sahibi olan ve kendisine ve mesleğine saygısı olan bir rehberdir.
- İyi bir öğretmen, öğrencileri, velileri, çevreyi ve toplumu etkilemede başarılıdır.
- Etkili bir öğretmen, sürekli çevresine sorun çıkararak değil, çevresindeki sorunlara çözümler üreten, insanlara rehber olmalıdır.
- Sevecen, espirili, anlayışlı, dürüst ve hoşgörülü bir yapıya sahiptir.
- İyi bir öğretmen; hakemlik, arabuluculuk ve temsilcilik gibi görevlerden kaçmaz. Özellikle kendisini ve çevresini bu konuda hassas olmaya davet eder.

Öğretmen, toplum içerisinde kendi davranışlarından sorumlu olmakla beraber, etik ilkeler çerçevesinde öğretmenlik mesleğinin sorumluluklarını dikkate alarak hareket eden kimsedir (Obuz, 2009). Öğretmenler, kabul edilebilir bir kişilik, açık fikirlik, sağlıklı, lider, sürekli öğrenmeye ve gelişmeye açık bireylerdir.

İyi ahlaklı, keşfedici düşünmeye sahip, insanlarla iyi iletişim kurabilen, geçimli, adaletli, tarafsız, sevgi, saygı ve hoşgörüsüyle davranabilen, zihinsel yetenekleri iyi olan, idealleri olan ve başkasının yetişmesine katkıda bulunan bireyler olmak zorundadırlar (Gündüz, 2005).

Bir öğretmen için bu maddeler çok önem kazanmaktadır. Öğrenci- öğretmen ilişkisini düzenleyen, her daim canlı tutan, öğrenci- öğretmen ilişkilerinin güvenli bir ortamında şekillenmesini sağlayan bu kriterlerdir.

“Öğretmenlik mesleğini yürütecek olan bireyler, göreviyle ilgili mesleki yeterlikleri kazanmış, hizmet standartlarında kusursuz, hizmette kaliteyi hedefleyen, kendini değerlendirebilen, görevini yerine getirirken bireysel yeteneklerini etkili bir şekilde

kullanabilen, meslek bilgisi yerinde bireyler olmak zorundadırlar” (Aydın, 2012, s. 57).

Bütün bunlarla birlikte öğretmenlik mesleğini yürütecek olan birey, mesleğine saygı göstermeli ve mesleğini şahsi çıkarları için kullanmamalıdır.

Etik öğretmenin özellikleri. 21. yüzyıl eğitim anlayışı incelendiğinde bireylerde etik değerler yönünden bir kayıp olduğu gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda öğretmenlerin sahip olması gereken birtakım etik özellikler bulunmaktadır. Etik bir öğretmenin özellikleri şu şekilde olmalıdır:

- Bir öğretmen, okula gitmeden bir gece öncesinde işleyeceği dersler için hazırlık yapmalıdır. Derse hazırlanan bir öğretmen, aynı zamanda mesleğine saygı gösteren bir öğretmendir.
- Öğretmen, derse geç kalmamalıdır. Öğretmen, zamanı en iyi kullanan ve aynı şekilde öğrencilere örnek davranışlar sergileyen önemli bir bireydir.
- Bir öğretmen, sınıfa girdiğinde bütün öğrencilerin ismini olabildiğince hızlı bir şekilde öğrenmesi gerekmektedir. Öğretmenin, öğrenciye ismi ile hitap etmesi, öğrenci-öğretmen ilişkisini geliştirir. Nitekim; öğrencileri isimleri ile çağırmak eğitimin ve öğretimin sağlıklı işlenişi için önem arz etmektedir.
- Bir öğretmen, her ne olursa olsun adaletli davranmalıdır. Adalet kavramı, bir öğretmenin asla elinden ve dilinden düşürmemesi gereken bir unsurdur. Öğrenciler, kendilerine adaletli davranmayan öğretmenlere karşı tutucu olmakta ve bu şekilde bir tutuculuk, sınıfın huzurunu bozmaktadır.
- Etik bir öğretmen; kendisine verilen görevleri, layıkıyla ve en iyi bir şekilde yerine getirmelidir. Aynı zamanda böyle bir öğretmenin mesleğinde liyakatlı olması hem okula hem de topluma huzur aşılacaktır.
- Etik bir öğretmen; duygularına, hâkim olmalı ve her zaman mantığıyla vakur bir şekilde hareket etmelidir. Mesleğinde ciddi olan ve mesleğine saygı gösteren bir

öğretmen, toplum tarafından çabuk sevilir. Öğretmen, sıkıntılarını, problemlerini sınıf ortamına taşımamalıdır.

- Etik bir öğretmen; işlerini disiplin içerisinde ve hızlı bir şekilde yapmalıdır.
- Etik bir öğretmen, çözüm odaklı olmalıdır. Bu özelliklere sahip bir öğretmen hayatının çok dönemlerinde sıkıntı yaşamaz ya da sıkıntıların üstesinden gelebilir.
- Etik bir öğretmen; okulun imkânlarını, elinden gelen en iyi şekilde tasarruflu ve etkin kullanmalıdır. Nitekim; etik bir öğretmen, tasarrufu sadece araç- gereçe indirmemelidir. Davranış, tutum ve hareketleriyle de bu özelliğini topluma hissettirmelidir.
- Etik öğretmen; bulunduğu okulunu, sınıfını, öğrencilerini, öğretmen arkadaşlarını, okul müdürünü ve müdür yardımcısını kendi ailesiymiş gibi sahiplenmelidir.
- Etik öğretmen, öğrencilerinin yanında her zaman sakin tavırlı olmalı ve kurduğu cümleleri özenle seçmelidir (Kaya, 2014).

Etik ve öğretmenlik kavramları, birbirisiz düşünülemez iki önemli kavramdır. Bu iki kavram, birbirisiz olamadığı gibi toplumun da vazgeçilmez önemli iki unsurudur. Eğitimin sağlıklı, ilerleyici, bütüncü, destekleyici, güçlü olmasında etik ve etik değerlerinin önemli olduğu bu maddelerle ortaya çıkmaktadır. Nitekim; bu maddeleri de tutum ve davranışları ile dinamikleştiren öğretmenin ta kendisidir.

Eğitim Fakültelerinin Öğretmen Yetiştirme Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi (2010) kapsamında öğretmenler; dedikodudan uzak, sorumluluklarını bilen, engelli haklarına saygılı, insanlara karşı nezaketli, insan haklarına saygılı, resmi işlemlerde usulüne uygun davranan, her öğrencinin başarılı olabileceğine inanan, adil, tutarlı, dürüst, başkalarının fikirlerine değer veren, önyargısız, toplumsal bilincin farkında olan, demokratik tutum ve davranışlara sahip olan, yerel ve evrensel değerlerin gelişimine destek olan, çocuk haklarına

önem veren, deneyim ve bilgilerini meslektaşlarıyla paylaşan, bilgi ve öğretim teknolojilerini yeterince kullanabilen, toplumsal değerlerin farkında olan bireylerdir.

Bu maddelerle öğretmen-öğrenci- okul kavramlarının bir bütün olduğu ve bunların temelinde de etiğin önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu bağlamda işini seyerek yapan, arkadaşlarının tavsiyelerini dikkate alan, çevresi ile paylaşımcı olan, dedikodudan uzak olan, sürekli kendini yenileyen, yardımsever bir öğretmen mesleğinde iyi olduğu görülmektedir. Bu özelliklere sahip bir öğretmenin, etik değerlerle bütünleştiği ve etik davranışlar da bulunduğu anlaşılmaktadır.

Çelikten ve Can (2003) öğretmenler, güleryüzlü, düşünce ve davranışlarıyla topluma rol- model olan bireyler şeklinde ifade etmektedir. Öğretmenler, öğrencilere karşı açık ve net bir tavır içinde olmalıdırlar. Öğrencilerin ihtiyaçlarını, bireysel farklılıklarını dikkate almalıdırlar. Ulusal ve uluslararası değişim ve gelişimleri takip etmelidirler. Yeniliklere ve yenilikçi uygulamalara açık, çağın gerekli özelliklerini taşıyan bireyler olmalıdırlar.

Kuzgun (2003) mesleği, kişi kimliğinin ve kişinin tanınmasında en önemli bir unsur olduğu, kişinin toplumda saygı ve sevgi görmesi ve hatta toplumda önemli bir yer edindiği şeklinde ifade etmektedir. Öğretmenlik mesleği, aynı zamandabazı yeterliliklere sahip olmayı da gereksinim haline getiren bir meslektir.

Bütün araştırmacıların, etik öğretmen kriterlerini az çok aynı davranışlar etrafında çizdikleri görülmektedir. Bu bağlamda etik bir öğretmenin istenilen bir profilde olduğu anlaşılmaktadır. Etik bir öğretmenin toplum tarafından sevildiği ve toplumun önemli bir değeri olduğu anlaşılmaktadır. Etik bir öğretmen için belirlenen bu tür davranışlara bakıldığı zaman, güven, saygı ve sevgi kavramlarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu kavramlar etik değerlerinin de vazgeçilmez kavramlarıdır. Toplum, okul, aile, kurumsal her alanda bu kavramlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu üç kavram, öğretmenlik mesleği ile ayrı bir anlam

kazanmaktadır. Öğretmen, bu kavramları davranışlarıyla, tutumlarıyla, hareketleriyle çevresine göstermektedir.

Öğretmenlik mesleğinde etik olmayan davranışlar şunlar olabilir:

- Öğretmenin, öğrenciler arasında ayırım yapması,
- Öğrencileri, değerlendirirken yanlı davranmak,
- Öğretmenin, öğrencilerine fiziksel ve psikolojik cezalar vermesi,
- Ders süresini özel işlerinde kullanmak ve derse kasıtlı geç gelmek,
- Öğretmenin hasta olmadığı halde rapor almak,
- Kararlarında tutarsız olmak ve ders içerisinde ideolojik görüş belirtmek,
- Öğrencilerinin sırlarını başkasına anlatmak, dedikodu yapmak ve saygısız bir şekilde davranmak,
- Öğrenci ve velilerden hediye beklemek ve kabul etmek,
- Öğrencisi ile cinsel yakınlık kurmak,
- Öğrenci ile küfürlü konuşmak ve öğrenciye karşı laubali davranmak,
- Kamu malına zarar vermek,
- Öğrencinin göreceği yerde sigara içmek ve yönetmeliğe aykırı hareket etmek (Karataş, 2013).

Bu maddelere bakıldığında, etik ilkelerin tam aksine hareket eden bir öğretmen profili görülmektedir. Öğretmen; mesleğini maddi çıkara dönüştüren, kendi ideolojik fikirlerini aşıl原因, kendi kişisel zevklerini tatmin eden, adil davranmayan, öğrencileri ile arasındaki güven ortamını yok eden bir meslek haline döndürmektedir. Bu tür davranışlar, öncelikli olarak sınıfı, ardından okul ve toplumu içinden çıkılmaz bir hale sürüklemektedir. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğinde etik değerlere uygun hareket etmenin önemi ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenlik meslek etiği ilkeleri. Öğretmenlik meslek etiğine ait ilkeler şu şekilde sıralanabilir:

- **Profesyonellik:** Bir öğretmenin meslek etiğinden söz edebilmek için, ilk olarak öğretmenin mesleğinde profesyonel olması gerekmektedir. Bu profesyonellik; işinin kurallarını bilmesi, görevine sadık olması, hizmette zamanı verimli kullanması, işinde kendisini geliştirmeye gayret göstermesi ve sınıf ortamını en verimli şekilde kullanması gerekmektedir.
- **Hizmette sorumluluk:** Öğretmen, mesleğinde sorumluluk almaktan kaçınmamalı ve aldığı sorumluluğu en güzel şekilde yerine getirmek için çaba sarf etmelidir. Mesleğinde aldığı sorumluluğun sonunda hesap vermekten kaçınmamalıdır. Kendisine verilen sorumluluktaki yetkisini etik kurallar dahilinde kullanmaya özen göstermelidir.
- **Adalet:** Öğretmen, mesleğinde yaptığı her hareketinde adil olmak zorundadır. Sınıf içerisinde, öğrencilere adil yaklaşmalı ve öğrencilere söz hakkı verirken adil yaklaşmalıdır.
- **Eşitlik:** Öğretmen, öğrencilerin ekonomik durumuna, başarısına, konumuna göre yaklaşmamalıdır. Öğrencilere eşit mesafe ile bakmalı ve öğrencilere ilgiyi eşit göstermelidir.
- **Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması:** Öğretmen, okul içinde ve okul dışında öğrencilere her daim güven verebilmelidir. Öğrenciyi her olumsuz durum ve davranıştan koruyabilmeli ve bu tür durumlarda gerekli önlemleri alabilmelidir.
- **Yolsuzluk yapmamak:** Bir öğretmen, kutsal mesleğini asla bir çıkar sağlama aracı olarak görmemelidir. Öğrenci, öğretmenin gözünde bir sömürü aracı olarak görülmemelidir. Öğretmen, işinde çok dürüst ve ciddi olmalıdır.

- Tarafsızlık: Öğretmenin tarafsızlığı, meslek etiği için çok önemli görülmektedir. Kişisel tutumlarını, mesleği ile karıştırmamalıdır. Öğrencilerin, dinsel ve politik inançlarına saygı göstermeli ve bu noktada tarafsız davranabilmelidir.
- Dürüstlük, doğruluk ve güven: Öğretmenlik mesleğinde, dürüstlük, doğruluk ve güven birbirinden ayrılmaz ve zaman aranan üç önemli kavramdır. Dürüstlük doğruluğu, doğruluk ise güveni meydana getirmektedir. Meslekte kendisine güvenen bir öğretmen, karşısına güven aşılar. Güven duyan öğrenciler, zamanla öğretmende dürüstlük ve doğruluk hisseder.
- Mesleki bağlılık ve sürekli gelişme: Bir öğretmenin, mesleğine olan bağlılığı mesleğinde sürekli olarak gelişme arzusunu canlı tutmaktadır. Bu bağlılık; mesleğindeki yeniliklere açık olmak, teknolojik gelişmeleri takip etmek, öğrenciye ayak uydurmak, meslektaşları ile iyi geçinmek şeklindedir.
- Saygı: Öğretmen, öncelikli olarak kendisine saygı duyabilen, ardından öğrenci, yönetici, veli ve topluma bu saygıyı her daim canlı tutabilir. Saygı, okul ve toplum için vazgeçilmez bir kavramdır. Bu kavram, insanları bir arada tutan önemli bir unsurdur. Nitekim; bu kavramın en iyi uygulayıcısı öğretmendir.
- Kaynakların etkili kullanımı: Bir öğretmenin, kurumsal ve kamusal bütün kaynakları en iyi şekilde koruması ve kullanabilmesi gerekmektedir. Bu konudaki en değerli kaynak zamandır. Öğretmenin, mesleğinde zamanı en iyi şekilde kullanması ve bu zamana değer vermesi gerekmektedir (Aydın, 2015).

Bir öğretmenin sahip olması gereken yeterlilik alanları. Öğretmen, öğretim sürecini en iyi şekilde planlamalıdır. Öğretmenin; konu, alan bilgisi ve meslek bilgisi öğretmenlik yapabilecek düzeyde olmalıdır. Öğretimin etkililiğini belirlemek üzere öğrencilerin gelişimini izlemeli, öğretimi öğrenciyi dikkate alarak ayarlamalı, öğrencilerle ve toplumun diğer fertleriyle iyi bir iletişim kurmalı, bilişim teknolojilerini en iyi şekilde

kullanabilmeli, iş arkadaşlarıyla uyumlu bir şekilde çalışabilmeli, bireysel gelişimi için uğraşmalı, etik kurallar çerçevesinde davranmalıdır.

Öğretmenin yeterlilik alanları içerisinde, yapılan araştırma ile ilgili olan özellikler şu şekilde sıralanabilir (TED, 2009):

- Öğrencilere değer verme, onları anlama ve onlara saygı gösterme. Öğretmenin, öğrencisine değer vermesi, onu anlamaya çalışması ve saygı gösterme eğiliminde olması, çocuk gelişimi sürecinde çok önemlidir.
- Öğrencilerin, öğrenebileceğine ve başaracağına inandırma,
- Ulusal ve evrensel değerlere önem verme. Öğretmenin bu değerlere önem vermesi önemli olduğu gibi bu değerleri eyleme de dönüştürmesi gerekmektedir.
- Öz değerlendirme yapma,
- Kişisel gelişimi sağlama,
- Meslekî gelişmeleri izleme ve katkı sağlama,
- Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama,
- Meslekî yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme,

Meslek ve meslek etiğinin önemi. Dünyanın bir köy haline dönüşmesi, rekabetin artması, malın, hizmetin ulusal sahalarda sınır tanımaz bir hale gelmesi, insanlar arasında kar- zarar meselelerinin artması, özel ve kamusal yerlerde, rüşvet, israf, araç- gereçlere zarar vermenin giderek çoğalması, meslek etiğinin çok önemli olduğunu göstermektedir.

Bir işin meslek olarak sayılabilmesi için entelektüel boyutunun olması gerekmektedir. Birey, işinde uzmanlaşmalıdır. Meslek sahipleri işlerinde daha iyi olabilmek için özveriyle çalışmalıdırlar. Mesleklerin, kendine has ahlaki ve etik sorumlulukları vardır. Bireylerin bu kurallara uyması gerekmektedir (Arslan, 2001; Akt: Vural & Coşkun, 2011).

Megeb (2006), mesleki etik ilkeleri beşe ayırmaktadır. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Doğruluk: Bütün meslektaşlar, iş hayatlarının her noktasında doğruluktan ayrılmamalıdır. İş ilişkilerinde, samimi ve içten davranmalıdır.
- Yasallık: Meslek hayatında, birey her durumda yasallıktan ayrılmamalıdır. Kendisiyle, çalışanıyla, öğrencisiyle ortaya çıkan problemlerde yasallıktan ödün vermemelidir.
- Yeterlik: Mesleğinde yetkin olmak, mesleğin faydalarını ve yararlarını başkalarına aktarabilmektir. Aynı zamanda birey, mesleğinde sorumluluk alabilen, inisiyatif kullanabilendir.
- Güvenirlilik: Meslekte güven duyulan biri olmak çok önem arz etmektedir. Nitekim; mesleğini hakkıyla yapan, tutum ve davranış noktasında güven duyulan bir birey, toplum için gerçekten önemlidir.
- Mesleğe bağlılık: Mesleki etik ilkelerden biri de, bireyin yaptığı işi en iyi şekilde yapmaya özen göstermesi ve işine bağlı olmasıdır. İşini seven ve işinde faydalı olmak isteyen bir birey hem kişisel hem de çevresel olarak huzurludur.

Meslek etiğinin öncelikli amacı; genelde toplumu ve özelde meslek elemanlarını, meslekleriyle aynı doğrultuda eğitmek ve bilinçlendirmektir. Ayrıca, hizmetin gösterildiği kişileri, meslek elemanlarının etik olmayan uygulamalarından korumak da önemli bir amaçtır (Doğan ve Tekinalp, 2002).

Meslek etiği, bireylerin evrensel etik kuralları çerçevesinde, mesleki ideallerini de göz önünde bulundurarak, hareket etmedir (Aydın, 2015).

Meslek etiğine uymak, öğretmenler açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü; öğretmenlerin meslek etiğiyle birlikte öğrencilerine olumlu bir rol- model ortaya çıkarmaları, öğrencilerin bütün sosyal iletişimlerini etik çerçevesinde ele almalarını sağlayabilecektir (Karataş, 2013). Bu bağlamda iyi bir öğretmen profili ortaya iyi bir öğrenci profili çıkarmaktadır. Öğretmenin davranışlarına dikkat etmesi, tutumlarında etik değerlere göre

duyarlı bir şekilde hareket etmesi, içinde bulunduğu çevreyi kısa sürede etkilemektedir. Bu durumun tam tersi bir durumda da olumsuz şeyler meydana gelebilmektedir.

Mesleki etik, aynı zamanda meslek içerisinde davranış kurallarıdır. Aynı meslek grubunda çalışan bireyler, aynı kurallara uymak zorundadırlar (Aydın, 2015).

Meslek etiği, belirlenen meslek grubunda bir standartın, bir ölçünün oluşmasını sağlar (Kayıkçı ve Uygur, 2012). Bireyin, mesleğinde etik davranması, diğer meslek gruplarını etkilemekte ve hatta ortaya çıkan malın standartını, ölçüsünü belirlemesi noktasında, etik değerlerin ve ilkelerin önemi anlaşılmaktadır.

“Mesleki etik; belirli bir meslek dalının, mesleğe alakalı olarak oluşturup, koruduğu; meslek elemanlarının emreden, onları belli bir şekilde davranmaya yönelten; kişisel yönelimler sınırlayan; yetersiz ve ilkesiz bireyleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti oluşturan ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkelerintümüdür” (Aydın, 2012, s. 24). Nitekim; bu ilkeler bütünü bireye yol gösteren, bireyin davranış ve tutumlarını şekillendiren bir ilkeler bütünüdür. Birey, bu sayede davranış ve tutumlarına çeki düzen verebilmektedir.

Kaya (2014) meslek etiği, o mesleği icra eden kişinin, mesleğini yeteri kadar iyi yapıp yapmadığının ortaya konmasıdır. Sahip olduğu mesleğin genel ve özel kurallarına yerli yerinde uyma, mesleğin gerekli kriterlerini yerine getirme, mesleğin hakkını verme, meslek etiğinin önemini açığa çıkarır. Bu bağlamda meslek etiği, bireyi denetleyen bir mekanizma işlevi görebilmektedir. Bu mekanizma sayesinde birey, sürekli denetlendiğinin farkında olmakta ve süreç işlenebilir hale gelmektedir.

Ulusal alanda etik ile ilgili yapılmış benzer çalışmalar. Bu kısımda Türkiye’de yapılmış olan benzer çalışmalara yer verilmektedir. Bu çalışmalar şu şekildedir:

Uzun ve Elma (2012) *“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik İnkilemleri Çözümleme Biçimleri”* adlı araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin büyük bir kısmının

velilerden gelen hediyeleri kabul etmediği, kabul edildiği takdirde rüşvet olabileceği şeklinde bir sonuca varılmıştır.

Duran (2014) “*Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İlkeleri Çözümlemelerinin İncelemesi*” adlı araştırmasında, okul öncesi öğretmenlerinin etik algısının genel olarak yüksek düzeyde olduğunu saptamıştır.

Sakar ve Aybek (2016) “*Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Tutumları İle Algıladıkları Mesleki Etik İlkelerin İncelenmesi*” adlı araştırmasında, öğretmen adaylarının algıladıkları mesleki etik ilkelerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmacılar, bu sonucun, eğitim fakültelerinde etik dersinin eksikliğinden kaynaklanabileceğini düşünmektedirler.

Obuz (2009) “*Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara İlişkin Görüşleri*” adlı araştırmasında, cinsiyete göre bakıldığında bayan öğretmenlerin, öğrencilerle ilişkilerde ve görevle ilgili sorumluluklarda erkeklere oranla daha etik davranma eğiliminde oldukları ve ekonomik durumu iyi olan öğretmenlerin daha etik davranma eğiliminde olduklarını saptamıştır.

Kılıç ve Önen (2009) “*Öğretmen Adaylarının Duyusal Zekâ Düzeyleri Ve Etik Muhakeme Yetenekleri*” adlı araştırmasında, bölümlere göre bakıldığında fen bilgisi ve müzik öğretmenliği bölümlerinde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının etik muhakeme yeteneklerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Yine yapılan analizler ile duygusal zeka ve etik muhakeme arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Özdemir, Özen ve Yirci (2013) “*Öğretmen Ve Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları*” adlı araştırmasında, öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerinde cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamışken, kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık olduğu,

öğretmen ve okul yöneticilerinin kıdemlerinin artması ile il ve ilçe milli eğitim kurumları yöneticilerinin etik ilkeler çerçevesinde hareket ettiği sonucunu tespit etmişlerdir.

Konak ve Erdem (2015) “*Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İlkokul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları İle Çatışma Yönetme Stratejileri Arasındaki İlişki*” adlı araştırmasında, öğretmenlerin, okul yöneticilerinden algıladıkları etik liderlik düzeylerinin mesleki kідeme göre farklı olduğu sonucunu saptamışlardır.

Aydoğın (2011) “*Öğretmenlerin Mesleki Etik İlkelerine Uyuma Düzeylerinin Öğrenciler Tarafından Algılanması*” adlı araştırmasında, öğretmenlerin, mesleki etik ilkelere büyük ölçüde uydukları sonucunu elde etmiştir.

Sabancı ve Yücel (2014) “*Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Denetmenlerin Etik Dışı Davranma Düzeyleri*” adlı araştırmasında, müfettişlerin insan ilişkileri, rehberlik ve işbaşında yetiştirme boyutunda “düşük” öğretmen ve ders teftişi ile teftiş sonrası genel değerlendirme boyutlarında ise “orta düzeyde” etik dışı davranışlara sahip olduklarını saptamışlardır.

Kayıkçı ve Uygur (2012) “*İlköğretim Okullarının Denetiminde Mesleki Etik*” adlı araştırmasında, denetimde etiğin çok önemli olduğu görülmekle birlikte, etik ilkelerin yeterince uygulanmadığı ve bu etik ilkelerin uygulanmasında sorunların yaşandığını saptamışlardır.

Acar ve Kaya (2012) “*Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışlarına İlişkin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri*” adlı araştırmasında, okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin, yaşlarına göre farklılık gösterdiğini saptamışlardır.

Ayık, Yücel ve Savaş (2014) “*Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarının Yordayıcısı Olarak Okul Yöneticilerinin Etik Liderlik Davranışları*” adlı araştırmasında, okul yöneticilerinin karar verirken etik karar verme boyutunun diğer boyutlara göre daha ağır bastığını tespit etmişlerdir.

Çetin ve Özcan (2004) “Okul Yöneticilerinin Etik Davranışlarının Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi” adlı araştırmasında, Okul yöneticilerinin belirlenmesinde çağdaş, bilimsel, yansız ve objektif kriterlerin yeterince uygulanmaması eğitim yöneticiliğinde etik ilkelerin gelişmesini olumsuz yönde etkilediği sonucunu tespit etmişlerdir.

Uluslararası alanda etik ile ilgili yapılmış çalışmalar. Uluslararası etik ile ilgili yapılmış bazı çalışmalar şu şekildedir:

Strike, Emil ve Jones (2005) “*The Ethics Of School Administration*” adlı çalışmalarında okul idarecilerinin etik ilkelere uymaları, ikilemlerden kurtulma yolları, dini farklılıklaraetik kurallar dahilinde yaklaşımları, öğrenci ve öğretmenlere eşit fırsatlar tanımaları, öğrenci ve öğretmene ifade özgürlüğü tanımaları, idare noktasında sıfır tolerans göstermeleri, öğretmenlerin mesleki yargılarına saygı göstermek gibi etik çerçevesinde bir çalışma yapmışlardır. Bu bağlamda yapılan bu çalışma etik ve etik ilkelerin önemine dikkat çekmektedir.

Shaw (2013) “*Business Ethics*” adlı çalışmasında iş ve etiğin keşismesini, ortaya çıkan sorunlara etik çerçevede pratik tavsiyelerde bulunma, şirketlerin, tüketicilere karşı varolan sorumlulukları şeklinde önemli tespitlerde bulunmuştur.

Hitt (1990) “*Ethics ve Leadership: Putting Theory Into Praticce*” adlı çalışmasında günlük yaşamda etik ve etik kuralları dahilinde hareket etme, ahlaklı davranmanın önemi, sorunlar karşısında etik stratejiler üretmek ve etik liderlerin özellikleri şeklinde kapsamlı bir çalışma yapmıştır.

High (2005) “*The Importance Of Ethical Principles For Educational Leadership*” adlı çalışmasında, etik ilkelerin eğitim liderliği için çok önemli olduğunu, etik davranış modellerinin eğitim liderliğine katkısını, başarılı bir liderlik ile etik arasındaki ilişki, okul yöneticilerinin etik davranmasının önemi şeklinde önemli bir çalışma yapmıştır.

Villegas (2014) “*Codes of Ethics, Ethical Behavior, and Organizational Culture from the Managerial Approach: A Case Study in the Colombian Banking Industry*” adlı çalışmasında etik kurallar ile yönetsel algılar üzerine bir araştırma yapmakta ve etiğin yönetsel algılar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varmaktadır.

Cross (2013) “*An Analysis Of School Superintendents’ Responses To Ethical Dilemmas*” adlı çalışmasında, sorunlar karşısında verilen etik cevapların neler olduğu, geçmişteki öğretmenlerin tutum ve etik davranışlarının ne şekilde olduğu, okul yöneticilerinin karşılaştıkları ikilemler karşısında etik davranışları şeklinde etik ve etik ilkeleri ile önemli noktalara değinmektedir.

Kathryn (2012) “*Simulation-Based Learning In Healthcare Ethics Education*” adlı çalışmasında etiğin sağlık alanındaki kullanımından bahsetmektedir. Tıp ve hemşirelikte karşılaşılan ikilemler, bu ikilemlere etik çözümler bulma, hastaların bakımında etik yaklaşımlar gibi önemli kavramlar üzerinde durmakta ve sonuç olarak etiğin hedeflenen amaçlarına ulaşıldığı tespit edilmiştir.

Ferrel ve Fraedrich (1994) “*Business Ethics: Ethical Decision Making ve Cases*” adlı çalışmalarında etik, etiğin önemi, yöneticilerin etik karar alma süreçleri, yöneticilerin karşılaştıkları problemler ve etik çözümler şeklinde önemli ve geniş bir çalışma yapmışlardır.

Bölüm II: Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, araştırmanın uygulanması, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, veri analiz teknikleri, geçerlik güvenirlik çalışmaları hakkında bilgi verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, bir durumu var olan biçimle betimlemeyi amaçlar. Bu modelde veriler olduğu gibi yansıtılır. Araştırmada asıl amaç, gözlemlemektir (Karasar, 2008). Araştırmadaki araştırma deseni, araştırmayla ilgili düşünceleri açık bir şekilde sergileyebilmeyi sağlayarak çalışmanın tasarımı için temellerinin atılmasında yardımcı olacaktır.

Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığını ortaya koymak, bu süreçteki görüşlerini betimlemek ve herhangi bir değişime gitmeden bu görüşleri var olduğu gibi ortaya koymak için betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Çanakkale ilindeki toplam 296 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklemini ise, 2015-2016 eğitim- öğretim yılı Çanakkale ili merkezinde bulunan 60 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır.

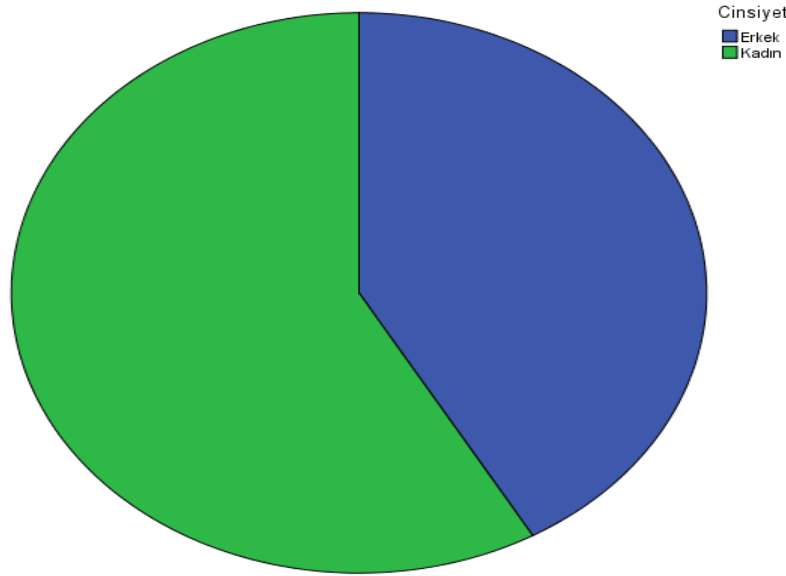
Örneklem grubu seçkisiz olmayan örneklemeden uygun/kazara örnekleme yöntemiyle tespit edilmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, örnekleme birimlerine kolay ulaşabilmek amacıyla seçilir (Büyüköztürk, 2016).

Tablo1

Cinsiyete İlişkin Betimleyici İstatistikler

		Cinsiyet					
		Erkek		Kadın		Toplam	
F		%	f	%	F	%	
25		41.7	35	58.3	60	100	

Araştırmada farklı kıdemden Türkçe öğretmenleri arasından uygun/kazara yöntemiyle toplam 60 öğretmene ulaşılmıştır. Uygun/kazara örnekleme yöntemi, zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir. Öğretmenlerin, sınıf düzeyi ve cinsiyet dağılımına bakıldığında 60 öğretmenden 25 erkek öğretmen 35 kadın öğretmen yer almaktadır. 60 öğretmenin %41,7 erkekten %58,3 kadından oluşmaktadır.

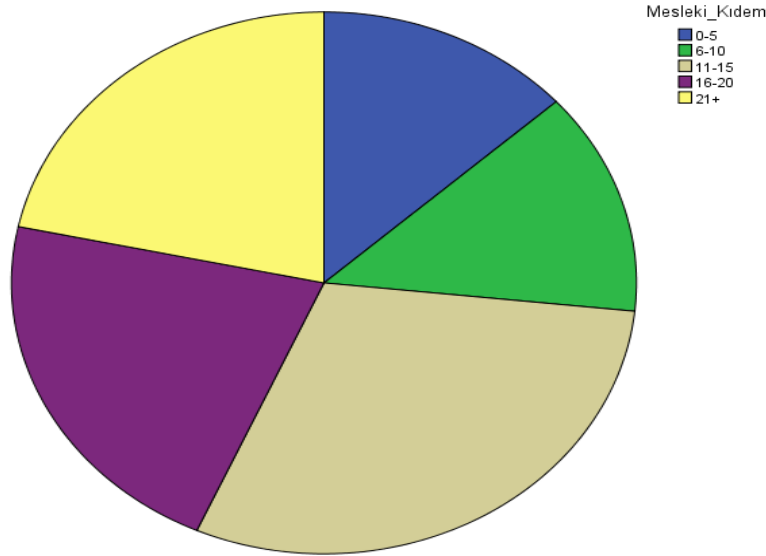
Şekil 1. Örnekleme yer alan öğretmenlerin cinsiyete göre dağılımı.

Tablo 2

Mesleki Kıdeme İlişkin Betimsel İstatistikler

Mesleki Kıdem	F	%
0-5	8	%13,3
6-10	8	%13,3
11-15	18	%30
16-20	13	%21,7
21+	13	%21,7
Toplam	60	%100

Öğretmenlerin kıdem dağılımlarına baktığımızda 0-5 yıl olan öğretmen sayısı toplam 60 öğretmenin 8 tanesini oluşturmaktadır (%13,3). 6-10 kıdem yılında olan öğretmenler toplam 60 öğretmenin 8 tanesini oluşturmaktadır (13,3). 11-15 kıdem yılında olan öğretmenler toplam 60 öğretmenin 18 tanesini oluşturmaktadır (%30).16-20 kıdem yılında olan öğretmenler toplam 60 öğretmenin 13 tanesini oluşturmaktadır (%21,7).21 kıdem yılının üstünde olan öğretmenler toplam 60 öğretmenin 13 tanesini oluşturmaktadır (%21,7).

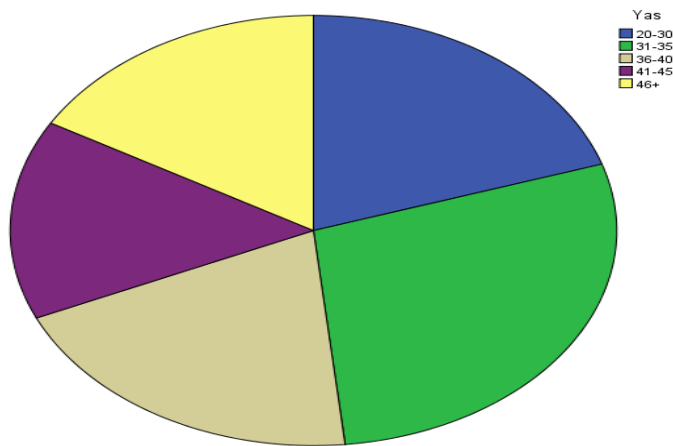
Şekil 2. Örnekleme de yer alan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımı.

Tablo 3

Yaş Betimsel İstatistikler

Yaş	F	%
20-30	12	% 20
31-35	17	%28.3
36-40	12	% 20
41-45	9	% 15
46+	10	% 16.7
Toplam	60	%100

Örnekleme bulunan toplam 60 öğretmenin yaş oranlarına baktığımızda 20-30 yaş arasında olan öğretmenler %20lik bölümünü oluşturmaktadır. 60 öğretmen içinden 20-30 yaş aralığında bulunan 12 öğretmen olduğunu görmekteyiz. 31-35 yaş arasında bulunan öğretmenler toplam oranın %28,3lük kısmını oluşturmaktadır. 31-35 yaş aralığındaki öğretmenler toplam 60 öğretmenin 17 tanesini oluşturmaktadır. 36-40 yaşındaki öğretmenler toplam oranın %20lik kısmını oluşturduğu görülmektedir. Toplam 60 öğretmen sayısının 12 tanesi 36-40 yaş olduğu görülmektedir. 41-45 yaş öğretmenlerin oranı % 15 olarak görülmektedir. Toplam 60 öğretmenin 9 tanesini 41-45 yaş öğretmenler oluşturmaktadır. 46 yaş ve üstü öğretmenlerin oranı %16,7 olarak görülmektedir. Toplam 60 öğretmenin 10 tanesi 46 yaş ve üstüdür.

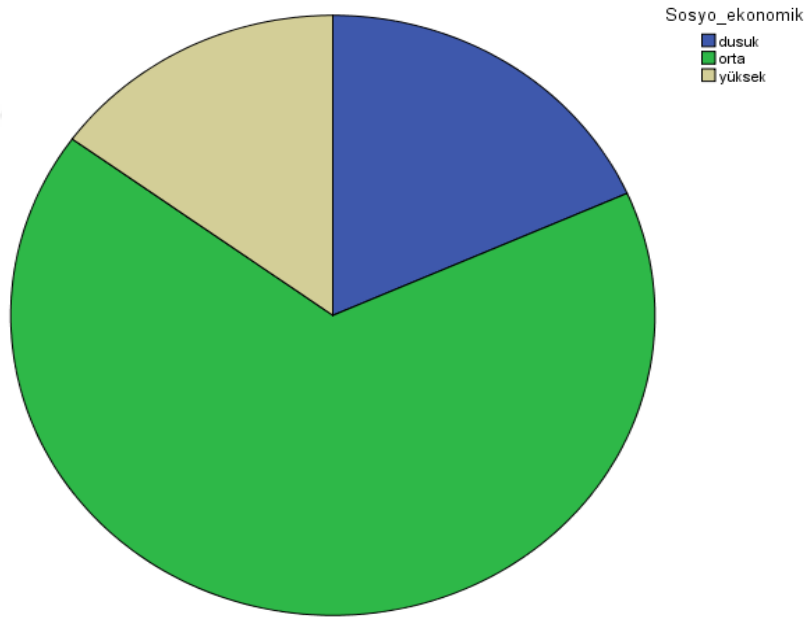
Şekil 3. Örnekleme yer alan öğretmenlerin yaşa göre dağılımı.

Tablo 4

Okulun Sosyo-Ekonomik Durum Betimsel İstatistikler

Okulun Sosyo-ekonomik Durum	F	%
Düşük	11	%18.6
Orta	40	%66.7
Yüksek	9	%15
	60	%100

Örneklemden elde edilen veri sonuçlarına göre yer alan 60 öğretmenin bulunduğu okullarının sosyo- ekonomik durumlarına göre dağılımı düşük, orta, yüksek olarak ayrılmıştır. Öğretmenlerin 11 tanesi düşük sosyo- ekonomik durumda okulda olduğu görülmektedir(%18,6). Orta düzeyde okulun sosyo- ekonomik düzeyinde toplam 60 öğretmenden 40 tanesi bulunmaktadır(%66,7). Yüksek düzeyde okulun sosyo- ekonomik düzeyinde toplam 60 öğretmenden 9 tanesi bulunmaktadır(%15).

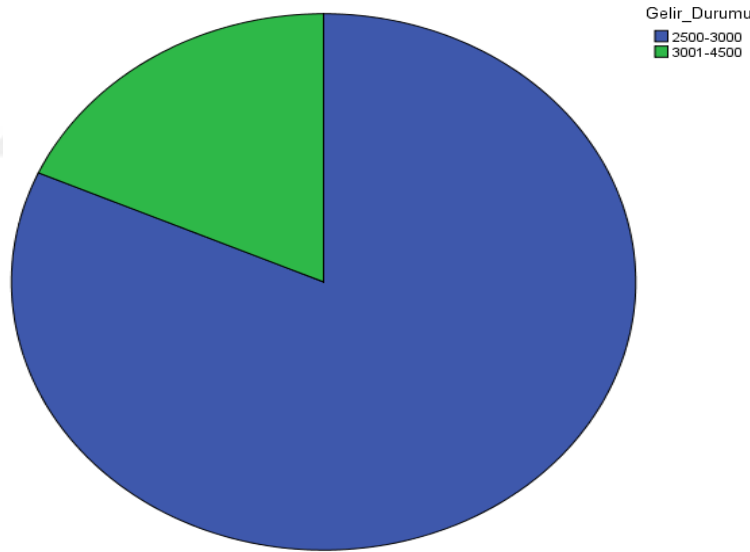
Şekil 4. Örnekleimde yer alan öğretmenlerin okulun sosyo-ekonomik durumuna göre dağılımı.

Tablo 5

Gelir Durumu Betimsel İstatistikler

Gelir Durum	F	%
2500-3000	49	%81.7
3001-4500	11	%18.3
Toplam	60	%100

Örnekleme elde edilen sonuçlara göre katılan toplam 60 öğretmenin gelir durumları dağılımı 49 öğretmen 2500-3000 arasında olduğu, 11 öğretmenin 3001-4500 arasında yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerin %81,7'si 2500-3000 arasında bulunmakta, %18,3'ü 3001-4500 arasında bulunmaktadır.

Şekil 5. Örnekleme yer alan öğretmenlerin gelir duruma göre dağılımı.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, öğretmenlerin tutumlarını ve davranışlarını belirlemek için 16 maddeden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan bu ölçek “Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği” dir. Araştırmada kullanılan bu ölçek, Kaya (2015) tarafından geliştirilmiştir.

Araştırmada, Çanakkale ilinde görev yapan Türkçe öğretmenleri uygun/kazara yöntemiyle oluşturulmuştur. “*Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeği*” fotokopi yoluyla çoğaltılmış ve Türkçe öğretmenlerine uygulanmıştır. Araştırmanın amacı; Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkinlığının belirlenmek istenmesidir. Uygulamanın sonunda ise ölçekler toplanılmış, SPSS 22.0 paket programı yardımıyla analiz edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın amacı doğrultusunda uygulanmak istenilen ölçek, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ile Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü arasında ölçeği, okullardaki Türkçe öğretmenlerine uygulamak için gerekli izinler alınmış. Bu bağlamda nisan ayı içerisinde ölçek, Çanakkale ili merkezindeki 60 Türkçe öğretmenine uygulanmıştır. Bazı Türkçe öğretmenleri, ölçeği aynı gün içerisinde cevaplarırken bazı Türkçe öğretmenleri ise ölçeği evde cevaplayıp bir gün sonra buldukları okullarının idare kısmına bırakmıştır. Böylece araştırmacı tarafından, bu ölçekleri bir gün sonra okulların idare kısmına giderek aldı ve bütün ölçekleri bir araya getirerek toplamış oldu. Daha sonraki süreçte araştırmacı tarafından bu ölçekler düzenledi ve SPSS 22.0 Paket programı yardımı ile analiz edildi ve 0.05 anlamlılık düzeyinde ele alındı.

Verilerin Analizi

Verilerin normallik şartlarını sağlama koşulunu sınamak için yapılan analizler sonucunda, kolmogorovsimirnov testinin anlamlılık değeri $p=0.02$ olarak hesaplanmış, Kurtosis ve Skewness değer aralığı -1, +1 arasında kalmış ve son olarak mod medyan ve aritmetik ortalama değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmüştür. Bu bulgular ışığında verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Verilerin türlerine göre, araştırmanın veri analizlerinde İlişkisizörneklemeler için t-Testi, “(IndepentedSamplet-Testi)”, “Tek Yönlü Varyans Analizi (OneWay ANOVA)”, yapılmış “F” değerlerinin anlamlı çıkması durumunda farkların hangi gruplardan

kaynaklandığını tespit etmek için “Tukey” çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. SPSS 22.0 Paket programı yardımıyla gerçekleştirilen analizler 0.05 anlamlılık düzeyinde ele alınmıştır.

Araştırmacı tarafından veri girişi yapılırken hatalı girilen veya gözden kaçırılan hataları düzeltmek için frekans analizi kullanılmıştır. Bu yöntemle hatalar tespit edilerek numara verilen anketlere geri dönülmüş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca bağımlı değişkeni etkileyecek uç değerler çalışmadan çıkarılmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmada veri toplama aracının geçerlik ve güvenirligi Kaya, (2015) tarafından yapılmıştır. 16 maddelik veri toplama aracının yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçek, üç faktör altında toplanmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin .32'nin üzerinde olduğu ve toplam varyansın 61,93'ünü açıkladığı görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri .90 olarak bulunmuştur.

Bölüm III: Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmadaki katılımcıların etik değerleri yatkınlık düzeyleri sosyo-demografik (cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik durum, gelir durumu) değişkenleri açısından ele alınmış, sevgi, adalet, işbirliği ve yaş, cinsiyet, mesleki kıdem, okulun bulunduğu sosyo- ekonomik durum, gelir durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına bakılmış ve Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yönelik yatkınlığı incelenerek elde edilen veriler bulgular ve yorumda sunulmuştur. Ayrıca araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizlere ait istatistiksel sonuçlara yer verilmiş, elde edilen sonuçlar tablolarla ifade edilmiştir.

Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin (EDYÖ) Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasıyla Öğretmenlerin Görüşleri

Araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği'nin uygulanmasıyla ilgili görüşleri veri toplama aracından elde edilen ortalama puanlar doğrultusunda en düşük ortalamadan en yüksek ortalamaya doğru verilmiştir.

Tablo 6

Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasıyla Öğretmen Görüşleri

Madde Numarası	Maddeler	N	X	Sd
s7	Genel olarak kendimi sabırlı olarak tanımlarım.	60	4.0667	.79972
s14	Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir.	60	4.1000	.75240
s15	İnsanlara rol model olmaya çalışırım.	60	4.2500	.72778
s16	İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım.	60	4.5000	.67648
s2	Her yaştaki insana sevgi beslerim.	60	4.5833	.78744
s12	Şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit davranırım.	60	4.6000	.69380
s10	Şartlar ne olursa olsun tarafsız davranırım.	60	4.6167	.64022

Tablo 6'nın devamı

Madde Numarası	Maddeler	N	X	Sd
s11	Şartlar ne olursa olsun adaletli davranırım.	60	4.7333	.48246
s9	Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam.	60	4.7667	.46456
s13	Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım.	60	4.8167	.43146
s4	İnsanların bana güven duymasını isterim.	60	4.8500	.36008
s3	İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeye gayret ederim.	60	4.8667	.34280
s6	Yaptığım işlerde şeffaf olmaya çalışırım.	60	4.8667	.34280
s5	Devletin malına zarar vermekten kaçınırım.	60	4.8667	.56648
s1	Her yaştaki insana saygı duyarım.	60	4.8667	.34280
s8	İnsanların bana olan güvenlerini kötüye kullanmam.	60	4.9000	.30253

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yakınlığının belirlenmesi ile ilgili anket maddelerine verdikleri cevapların puan değerleri küçükten büyüğe sıralandığında:

En düşük ortalamaya sahip olan maddenin “Genel olarak kendimi sabırlı tanımlarım ($\bar{X} = 4.06$)” maddesi olduğu görülmektedir. Buradan Türkçe öğretmenlerinin kendilerini sabırlı tanımlamada yeterli düzeyde oldukları görülmektedir.

“Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir ($\bar{X} = 4.10$)” maddesinde Türkçe öğretmenlerinin yeni şeyler yapma konusunda yeterli düzeyde oldukları görülmektedir.

“İnsanlara rol model olmaya çalışırım. ($\bar{X} = 4.25$)” maddesiyle Türkçe öğretmenlerinin insanlara rol model olma noktasında henüz yeterli seviyede oldukları anlaşılmaktadır.

“İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım ($\bar{X} = 4.50$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin insanlarla işbirliği içerisinde çalışma bu konuda yeterli düzeyde oldukları görülmektedir.

“Her yaştaki insana sevgi beslerim ($\bar{X}=4.58$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin her yaştaki insanlara saygı gösterme konusunda yüksek düzeyde oldukları anlaşılmaktadır.

“Şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit davranırım ($\bar{X}=4.60$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin her şartta insanlara eşit davranma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

“Şartlar ne olursa olsun tarafsız davranırım ($\bar{X}=4.61$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin tarafsız davranma konusunda şartların önemli olmadığı ve bu tarafsız davranma düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

“Şartlar ne olursa olsun adaletli davranırım ($\bar{X}=4.73$)” maddesi ile Türkçe öğretmenlerinin her şartta adaletli davrandıklarını göstermektedir.

“Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam ($\bar{X}=4.76$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin ayrımcılık yapmadıkları görülmektedir.

“Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım ($\bar{X}=4.81$)” maddesi ise Türkçe öğretmenlerinin her şartta dürüst davranma düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

“İnsanların bana güven duymasını isterim ($\bar{X}=4.85$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin insanların, kendilerine güven duymalarını istemeleri düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

“İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeye gayret ederim ($\bar{X}=4.86$)” maddesi Türkçe öğretmenlerinin insan olmanın gereklerini yerine getirmeye gayret etme düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

“Yaptığım işlerde şeffaf olmaya çalışırım ($\bar{X}=4.86$)” maddesi “İnsan olmanın gereklerini yerine getirmeye çalışırım” maddesi ile aynı düzeyde olduğu ve Türkçe öğretmenlerinin işlerinde şeffaf oldukları görülmektedir.

“Devletin malına zarar vermekten kaçınırım ($\bar{X} = 4.86$)” maddesi ile Türkçe öğretmenlerinin devletin malına zarar vermekten kaçınma düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir.

“Her yaştaki insana saygı duyarım ($\bar{X} = 4.86$)” maddesi ile Türkçe öğretmenlerinin her yaştaki insanlara saygı gösterdikleri görülmektedir.

“İnsanların bana olan güvenlerini kötüye kullanmam ($\bar{X} = 4.90$)” maddesi ile Türkçe öğretmenlerinin insanların, kendisine olan güvenlerini kötüye kullanmadıkları ve bu düzeyin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Etik Değerlere Yatıklılık Ölçeğinin (EDYÖ) Türkçe Öğretmenlerine Uygulanmasının Cinsiyete Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Bu başlık adı altında ortaokullarda görev yapan Türkçe öğretmenlerinin cinsiyetleri açısından etik değerlere yatıklılık ölçeğinin uygulanmasıyla sevgi, adalet işbirliği düzeylerine bakılmıştır.

Tablo 7

Cinsiyete Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar		N	$\bar{X}$	ss	t	p
Sevgi	Erkek	25	4.67	.32251	-1.374	.175
	Kadın	35	4.77	.28615		
Adalet	Erkek	25	4.60	.46188	-1.549	.127
	Kadın	35	4.78	.44291		
İşbirliği	Erkek	25	4.13	.56928	-1.814	.075
	Kadın	35	4.39	.52072		
			*p<.05	**p<.01		

Cinsiyet değişkenine göre sevgi puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonrasında cinsiyet ve sevgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t_{(60)} = (-1,374)$; $p > 0,05$).

Tablo 7 incelendiğinde sevgi puanlarının ortalamalarının kadın erkek dağılımında erkeklerin

ortalamasının ($\bar{X}=4.67$) düşük, kadınların ortalamasının ($\bar{X}=4.77$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre adalet puanları karşılaştırması için yapılan t-testi sonrasında cinsiyet ve adalet puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t_{(60)}=(-1,549)$; $p>0,05$). Tablo 7 incelendiğinde adalet puanlarının ortalamalarının kadın erkek dağılımında erkeklerin ortalamasının ($\bar{X}=4.60$) düşük, kadınların ortalamasının ($\bar{X}=4.78$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre işbirliği puanları karşılaştırması için yapılan t-testi sonrasında cinsiyet ve işbirliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t_{(60)}=(-1,814)$; $p>0,05$). Tablo 7 incelendiğinde işbirliği puanlarının ortalamalarının kadın erkek dağılımında erkeklerin ortalamasının ($\bar{X}=4.13$) düşük, kadınların ortalamasının ($\bar{X}=4.39$) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerinin Gelir Durumuna Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine İlişkin Karşılaştırılması

Bu başlık altında Türkçe öğretmenlerinin gelir durumuna göre sevgi, adalet, işbirliği düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

Tablo 8

Gelir Durumuna Göre Sevgi, Adalet, İşbirliği Düzeylerine İlişkin t-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Gelir Durumları	N	$\bar{X}$	Sd	t	p
Sevgi	2500-3000	49	4.7551	.26998	1.147	.245
	3001-4500	11	4.6364	.42740		
Adalet	2500-3000	49	4.7510	.35007	1.611	.113
	3001-4500	11	4.5091	.76610		
İşbirliği	2500-3000	49	4.2789	.57068	-.130	.897
	3001-4500	11	4.3030	.48200		

* $p<.05$ ** $p<.01$

Gelir durumu değişkenine göre; sevgi puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonrasında gelir durumu ve sevgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 8'e bakıldığında sevgi puanlarının ortalamalarının gelir durumuna göre dağılımında 2500-3000 arası gelir durumu ortalamasının ($\bar{X} = 4.75$) 3001-4500 arası gelir durumu ortalamasından ($\bar{X} = 4.63$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Gelir durumu değişkenine göre adalet puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonrasında gelir durumu ve adalet puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t_{(60)} = (-1,147)$; $p > 0,05$).

Tablo-8 incelendiğinde adalet puanlarının ortalamalarının gelir durumuna göre dağılımında 2500-3000 arası gelir durumu ortalamasının ($\bar{X} = 4.75$) 3001-4500 gelir durumu ortalamasından ($\bar{X} = 4.50$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Gelir durumu değişkenine göre; işbirliği puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonrasında gelir durumu ve işbirliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t_{(60)} = (-1,611)$; $p > 0,05$).

Tablo 8 incelendiğinde işbirliği puanlarının ortalamalarının gelir durumuna göre dağılımında 2500-3000 arası gelir durumu ortalamasının ($\bar{X} = 4.27$) düşük 3001-4500 arası gelir durumu ortalamasının ($\bar{X} = 4.30$) daha yüksek olduğu görülmektedir ($t_{(60)} = (-,130)$; $p > 0,05$).

Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Mesleki Kıdemlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Bu başlık altında Etik değerlere yatkinlik ölçeği Türkçe öğretmenlerine uygulanarak Türkçe öğretmenlerinin sevgi, adalet, işbirliği mesleki kıdemleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 9

Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Mesleki Kıdemlerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sevgi	Gruplar arası	1.018	4	.255	3.157	.021
	Grup içi	4.434	55	.081		
	Toplam	5.452	59			
Adalet	Gruplar arası	2.893	4	.723	4.238	.005
	Grup içi	9.385	55	.171		
	Toplam	11.277	59			
İşbirliği	Gruplar arası	.797	4	.199	.639	.637
	Grup içi	17.164	55	.312		
	Toplam	17.961	59			
*p< .05	**p<. 01					

Farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin sevgi puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır (F=3.15; p<0,05). Farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin adalet puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır (F=4.23; p<0,05). Farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin işbirliği puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır (F=.63; p>0,05).

Etik Değerlere Yatkinlık Ölçeğinin Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Sosyo-Ekonomik Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Bu başlık altında Türkçe öğretmenlerinin sevgi, adalet, işbirliği sosyo- ekonomik durumlarının anlamlı olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 10

Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Sosyo- ekonomik Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
	Gruplar arası	.299	2	.150	1.656	.200
Sevgi	Grup içi	5.153	57	.090		
	Toplam	5.452	59			
	Gruplar arası	.261	2	.130	.619	.542
Adalet	Grup içi	12.016	57	.211		
	Toplam	12.277	59			
İşbirliği	Gruplar arası	.982	2	.491	1.649	.201
	Grup içi	16.976	57	.298		
	Toplam	17.961	59			
	*p< .05	**p<. 01				

Farklı sosyo-ekonomik puanların ortalamaları arasında farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı sosyo-ekonomik durumdaki öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır (F=1.65; p>0,05). Farklı sosyo-ekonomik puanların ortalamaları arasında farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı sosyo-ekonomik durumdaki öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır (F=.61; p>0,05). Farklı sosyo-ekonomik puanların ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan

varyans analizi sonucunda farklı sosyo- ekonomik durumdaki öğretmenlerin işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır ($F=1.64$; $p>0,05$).

Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeğinin Uygulanmasıyla Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Yaş Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması

Bu başlık altında Türkçe öğretmenlerinin sevgi, adalet, işbirliği yaş durumuna göre anlamlı olup olmadığına bakılmıştır.

Tablo 11

Türkçe Öğretmenlerinin Sevgi, Adalet, İşbirliği Yaş Durumlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sevgi	Gruplar arası	.976	4	.244	2.999	.026
	Grup içi	4.476	55	.081		
	Toplam	5.452	59			
Adalet	Gruplar arası	2.562	4	.641	3.627	.011
	Grup içi	9.715	55	.177		
	Toplam	12.277	59			
İşbirliği	Gruplar arası	.664	4	.166	.528	.716
	Grup içi	17.297	55	.314		
	Toplam	17.961	59			
*p< .05	**p<. 01					

Farklı yaş durum puanlarının ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı yaş durumunda öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır ($F=2.99$; $p<0,05$). Farklı yaş durum puanlarının ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı yaş durumunda öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında

istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır ($F=3.62$; $p<0,05$). Farklı yaş durum puanlarının ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı yaş durumundaki öğretmenlerin işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır ($F=.52$; $p>0,05$).

Türkçe Öğretmenlerinin Öz Yeterliğe İlişkin Betimleyici İstatistikleri

Bu başlık altında etik değerlere yatkınlık ölçeği uygulanarak Türkçe öğretmenlerinin adalet, sevgi, işbirliği ve etik değerlere yönelik öz yeterliğe ilişkin betimleyici istatistiklerine bakılmıştır.

Tablo 12

Öz Yeterliğe İlişkin Betimleyici İstatistikler

Alt Boyutlar	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	Sd
Adalet	60	2.80	5.00	4.7333	.30399
Sevgi	60	3.88	5.00	4.7067	.45617
İşbirliği	60	3.50	5.00	4.6406	.32089
Etik değerler	60	3.50	5.00	4.6406	.32089

Tablo 12’de görüldüğü gibi araştırmaya toplam 60 Türkçe öğretmeni katılmıştır. Öz yeterliliğe ilişkin betimleyici istatistiğe bakıldığı zaman en düşük ortalamanın 4.64 ortalamasıyla etik değerler kavramının olduğu, en yüksek ortalamanın ise 4.73 ortalamasıyla adalet kavramının olduğu görülmektedir. Toplam sonuca baktığımızda tüm ölçekten alınan minimum puanın 2.80 ve maksimum puanın ise 5.00 olduğunu görülmektedir.

Bölüm IV: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının belirlenmesinin cinsiyet, kıdem, sosyo- ekonomik, yaş ve gelir durumlarına göre ölçülmesinden elde edilen verilerden hareketle bulguların sonuçları ile etik üzerine yapılan araştırmaların sonuçları tartışılacaktır.

Tartışma ve Sonuç

Altinkurt ve Yılmaz (2011), araştırmasında öğretmen adaylarının, öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerini incelemiş ve araştırma sonucunda öğretmen adaylarının, görüşlerinin cinsiyete göre değiştiğini ve erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre daha olumsuz görüşlere sahip oldukları sonucuna ulaşmaktadır. Yapılan bu araştırmada ise bu noktadaki bulgular, erkek öğretmenlerin, cinsiyete göre etik görüşlerinin olumlu olduğu tespit edilmektedir. Bu bağlamda araştırmacının tespit ettiği bu sonuç, eldeki bulguları destekler nitelikte değildir.

Gülcan ve diğerleri (2012), araştırmasında ilköğretim okul müdürlerinin etik liderlik davranışları gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesiyle, okul müdürlerinin etik ilkelere uygun davranış gösterme düzeylerine ilişkin görüşleri, cinsiyet değişkinine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Araştırmacının bu verileri, eldeki verileri desteklemektedir.

Erdoğan (2012), yaptığı araştırmasında, okul müdürlerinin, hoşgörü ve adalet kavramları noktasında etik davranma düzeylerinin düşük olduğu sonucunu tespit etmektedir. Eldeki veriler ise, öğretmenlerin adalet noktasında etik davranma düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Erdoğan'ın verileri ile eldeki veriler birbirini desteklememektedir.

Obuz (2009), araştırmasında, öğretmen adaylarının, cinsiyete göre etik görüşlere ilişkin verdikleri cevaplar doğrultusunda, görev sorumluluğunda kadın öğretmenlerin, erkek

öğretmenlere göre daha etik davranma eğiliminde olduklarını gözlemlemektedir. Bu sonuçlar ile elde edilen veriler, birbirini desteklemektedir.

Pelit ve Güçer (2006), araştırmasında, öğretmenlerin etik algılarını, cinsiyete göre karşılaştırdığında kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre daha hassas olduklarını tespit etmektedir. Bu bağlamda bu veriler, elde edilen verileri desteklemektedir. Nitekim; yapılan çalışmada, kadın öğretmen ortalamasının, erkek öğretmen ortalamasına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Obuz (2009), araştırmasında ekonomik durumu iyi olan öğretmen adaylarının daha etik davranışlar sergileme eğiliminde olduklarını tespit etmektedir. Obuz' un elde ettiği bu veriler, elde edilen verileri destekler nitelikte değildir. Elde edilen verilerde, gelir durumu daha düşük olan öğretmenlerin genellikle daha etik davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir.

Duran (2014), araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin, mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmektedir. Bu bağlamda elde edilen verileri destekler nitelikte bir çalışmadır.

Kaya (2014), araştırmasında meslek etiğini, o mesleği icra eden kişinin, mesleğini yeteri kadar iyi yapıp yapmadığının ortaya konması şeklinde ifade etmektedir. Bireyin, sahip olduğu mesleğin, genel ve özel kurallarına yerli yerinde uyma, mesleğin gerekli kriterlerini yerine getirme, mesleğin hakkını verme, meslek etiğinin önemini açığa çıkarır. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının belirlenmesiyle ortaya çıkan verilerden anlaşıldığı üzere bu yatkınlık düzeyinin yüksek olması çalışmayı destekler niteliktedir.

Gülcan ve diğerleri (2012), araştırmasında kıdem değişkenini incelediğinde, davranışsal etik boyutunda 1-10 ve 11-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenler arasında 11-20 yıl mesleki kıdeme sahip olan öğretmenleri destekler nitelikte anlamlı bir farklılığı gözlemlemektedirler. Bu bağlamda elde edilen verilere göre; mesleki kıdem değişkenine göre; öğretmenlerin sevgi puanları ortalaması arasında farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans

analizi sonucunda, farklı mesleki kıdemden olan öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır.

Mesleki kıdemden öğretmenlerin işbirliği puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı mesleki kıdemden olan öğretmenlerin, işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmamaktadır. Bu noktada elde edilen verileri desteklememektedir. Mesleki kıdemden olan öğretmenlerin, adalet puanları ortalamaları arasında farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin, adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmaktadır. Bu bağlamda ise, Gülcan ve diğerleri (2012) sonuçları ile bu araştırmanın sonuçları birbirini destekleyici niteliktedir.

Yeşilyurt ve Kılıç (2014), araştırmasında öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin iyi, ancak beklenen seviyenin altında olduğu ve mesleki etik ilkelere uyma konusunda öğretmenlerin, kendilerini geliştirmeleri gerektiğini tespit etmektedir. Bu verilerin, elde edilen verileri desteklemediği görülmektedir. Nitekim; elde edilen verilere göre; Türkçe öğretmenlerinin, etik değerlere yatkınlıklarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Özdemir, Özen ve Yirci (2013), araştırmasında eğitim yöneticilerinin etik sorunları çözerken sergiledikleri etik liderlik davranışlarına ilişkin katılımcı görüşleri, yapılan analizlerle kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık olduğu sonucunu tespit etmektedir. Bu veriler ile elde edilen veriler birbirini desteklememektedir. Elde edilen verilerde kıdem değişkeni ile etik değerlere yatkınlık arasında anlamlı bir fark tespit edilmemektedir.

Gözütok (2000), araştırmasında öğretmenlerin etik davranışlarını tespit etmek ve bu davranışların düzeyini belirleme noktasında, öğretmenlerin etik davranma düzeylerinin düşük olduğu sonucunu tespit etmektedir. Gözütok'un bu sonuçları ile elde edilen sonuçlar birbirini destekler nitelikte değildir. Nitekim; elde edilen veriler, Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkın olduğu sonucunu göstermektedir.

Türkçe öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre sevgi puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda, cinsiyet ve sevgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, sevgi puanlarının ortalamasının kadın- erkek dağılımında erkek ortalamasının düşük, kadın ortalamasının yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre; adalet puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda, cinsiyet ve adalet puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı, adalet puanlarının ortalamasının kadın- erkek dağılımında erkek ortalamasının düşük, kadın ortalamasını yüksek olduğu, cinsiyet değişkenine göre; işbirliği puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda, cinsiyet ve işbirliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, işbirliği puanlarının ortalamasının kadın- erkek dağılımında erkek ortalamasının düşük, kadın ortalamasının yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

Gelir durumu değişkenine göre; sevgi puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda, gelir durumu ve sevgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, sevgi puanlarının ortalamasının gelir durumuna göre dağılımında 2500- 3000 arası gelir durumu ortalamasının, 3001- 4500 arası gelir durumu ortalamasından daha yüksek olduğu, gelir durumu değişkenine göre, adalet puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda gelir durumu ve adalet puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, adalet puanlarının ortalamasının gelir durumuna göre dağılımında, 2500- 3000 arası gelir durumu ortalamasının, 3001- 4500 gelir durumu ortalamasından daha yüksek olduğu, gelir durumu değişkenine göre işbirliği puanları karşılaştırması için yapılan t- testi sonucunda, gelir durumu ve işbirliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, işbirliği puanlarının ortalamalarının gelir durumuna göre dağılımında, 2500- 3000 arası gelir durumu ortalamasının düşük, 3001-4500 arası gelir durumu ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin, sevgi puanları ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı,

farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin adalet puanları ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunduğu, farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin işbirliği puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı mesleki kıdemden öğretmenlerin, işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı sonucu tespit edilmektedir.

Farklı yaş durum puanlarının ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı yaş durumunda olan öğretmenlerin, sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı, farklı yaş durum puanlarının ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı yaş durumunda olan öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı, farklı yaş durum puanlarının ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı yaş durumunda olan öğretmenlerin işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı sonucu tespit edilmektedir.

Farklı sosyo- ekonomik puanların ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı sosyo- ekonomik durumda olan öğretmenlerin sevgi puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı, farklı sosyo- ekonomik puanların ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda, farklı sosyo- ekonomik durumda olan öğretmenlerin adalet puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı, farklı sosyo- ekonomik puanların ortalaması arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı sosyo- ekonomik durumda olan öğretmenlerin işbirliği puanlarının ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Etik ve etik kavramlar, öğretmenlerde bulunması gereken ve özellikle eyleme dönüşmesi gereken önemli kavramlardır. Öğretmen, sınıf ortamında sözlerinden çok yaptıklarıyla, eylemleriyle öğrencileri etkilemektedir. Nitekim; beden dili, sözlerden çok daha etkili olan bir dildir.

Araştırmada kullanılan ölçek içerisinde öne çıkan maddeler, şu şekilde yorumlanabilir:

- Etik değerlere sahip olan bir öğretmenin sabırlı olması gerekmektedir. Öğretmenin, öğrenci ile karşılıklı ilişkilerinde sabırlı davranması çok önemlidir. Öğrenme konusunda, sınıf ortamına uyum sağlamakta, kendini ifade etmekte zorluk çeken öğrencilere, öğretmenin sabırlı olması gerekmektedir. Öğretmenin sabırlı olması, öğrencinin kendisini daha rahat hissetmesini sağlamakta ve öğretmen- öğrenci ilişkisi için önemli bir adım olabilmektedir.
- Etik değerlere sahip olan bir öğretmen, yeni şeyler yapma konusunda girişimcidir. Öğretmenin girişimci olması, öğrenci üzerinde olumlu bir etkisi olabilmektedir. Kendisini yenileyen ve radikal kararlar alan bir öğretmen, ders ortamını eğlenceli bir hale getirmekte zorlanmamaktadır. Altan (2014), girişimciliği, elde var olan kaynakların ötesinde yeni şeyler arama ve keşfetme olarak tanıtmaktadır. Bu noktadan bakıldığında öğretmen, sınıfta mevcut olan kaynakları en iyi şekilde kullanabilen ve öğrenciye, bu kaynakları en iyi ve nitelikli şekilde kullanmayı öğretebilendir. Sorunları çözen ve ihtiyaçları karşılayan bir öğretmen, girişimci ruhuna sahip bir öğretmen konumundadır.
- Etik değerlere sahip olan bir öğretmen, öğrencilere rol- model olabilmelidir. Bu noktada, bir öğretmenin değer kavramları ile ilgili sadece bilgi sahibi olması yeterli değil, aynı zamanda bu değer kavramlarını eyleme dönüştürmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğretmen, öğrencilere olumlu bir rol- model olma eğilimi göstermiş olacaktır.

- Attenborough (2006), Gandhi'ye ait olan şu sözle “*Söylediklerinize dikkat edin; düşüncelere dönüşür. Düşüncelerinize dikkat edin; duygularınıza dönüşür. Duygularınıza dikkat edin; davranışlarınıza dönüşür. Davranışlarınıza dikkat edin; alışkanlıklarınıza dönüşür. Alışkanlıklarınıza dikkat edin; değerlerinize dönüşür. Değerlerinize dikkat edin; karakterinize dönüşür. Karakterinize dikkat edin; kaderinize dönüşür.*” sözlerin ve eylemlerin birbiri ile tutarlı olmasına dikkat çekmektedir. Bu tutarlılık, öğrenci üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
- Etik değerlere sahip olan bir öğretmen, insanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan memnun olmaktadır. Bu memnuniyeti, sınıf içerisinde ve sınıf dışında devam ettiren öğretmen aynı zamanda sabırlı bir öğretmen olarak vasıflandırılmaktadır. Çinkır ve Çetin (2010), okullarda; okul yönetimi, öğretmenler, eğitici olmayan işgörenler ve öğrenciler arasındaki ilişkinin niteliği, verimli bir ortam oluşturduğunu ifade etmektedir. Başka bir ifade ile olumlu mesleki çalışma ilişkileri, insan ilişkilerini ve işbirliğini etkileyerek okuldaki değer kavramını ve okul kültürünü ortaya çıkarır. Bunun sonucunda da daha etkili ve verimli bir okulun ortaya çıkabileceğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, öğretmenin işbirliği çalışmalarına ağırlık vermesi önem arz etmektedir.
- Etik değerlere sahip olan bir öğretmen, her yaştaki insanlara sevgi beslemektedir. Sevgi duygusunun eyleme dönüşmesi, öğretmen için önemli bir olgudur. Sevgi, eğitimin vazgeçilmez bir unsurudur. Öğrenci ve öğretmen arasında önemli bir bağıdır. Ergen (2007), sevginin huzur ve güven ile dolu olabilen bir ortamda gerçekleşebileceğini söylemektedir. Hatta kişinin, ruhi kişiliğini tamamlaması dahi sevgi ile olacağını ifade etmektedir. Ayrıca Ergen, sevgi ortamında güven duygusunun sağlam bir şekilde ortaya çıktığına da değinmektedir. Bu noktadan; sevgi ve güven duygularının, birbirini meydana getirdiği ve eğitim için gerekli olduğu görülmektedir.

Öğretmenin, sevgiyi içinde beslemesi ve eyleme dönüştürmesi, öğrenci ile öğretmen arasında sağlam bir güven ortamı ortaya çıkarmaktadır. Sevgi ve güven ortamında saygı kaçınılmazdır. Sevgi, saygı ve güven, etik değerlerin önemli üç unsurudur. Bu üç önemli unsur, bir öğretmenin vazgeçilmez eylemleri olmak zorundadır. Aksi durumda eğitimde önemli sorunlar meydana gelebilmektedir.

- Etik değerlere sahip bir öğretmen, şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit mesafede yaklaşır ve öğrencileri arasında tarafsız davranır. Öğretmenlerin, tarafsız davranma ve eşit davranma düzeylerinin yüksek olması, bu iki değerlerin korunduğu anlamına geldiği söylenebilir. Öğrencilere eşit yaklaşan ve öğrenciler arasında tarafsız olan bir öğretmen, nitelikli ve erdemli bir öğretmendir. Eşit davranma ve tarafsız olmanın eyleme dönüşme hali erdemdir. Bir öğretmenin, bu erdemli davranışta ve tutumlarda bulunması eğitimi kaliteli ve güvenilir yapabilmektedir.
- Etik değerlere sahip öğretmen, her şartta adaletli davranan, ayrımcılık yapmayan, dürüst davranan, insan olmanın gereklerini yerine getiren, yaptığı işlerde şeffaf olan ve devletin malına zarar vermekten kaçınan bir öğretmendir. Bu bağlamda bütün bu önemli değerleri benimseyen ve bu benimsediği değerleri eyleme dönüştüren öğretmen başarılı ve üstün bir öğretmendir. Bu nitelikteki bir öğretmen, öğrenci ile sağlam temelli ilişkiler kurabilmektedir. Öğretmen, öğrenci ve eğitim üçlüsü arasındaki başarılı birlik ve beraberlik bu sayede sağlanmış olabilmektedir. Etik değerlerin, öğretmen, öğrenci ve okul için çok değerli olduğu görülmektedir.

Yapılan araştırmanın sonucunda da, Türkçe öğretmenlerinin etik değerlere yatkınlığının olduğu sonucu tespit edilmekte ve alt problem olarak belirlenen soruların sevgi, adalet, işbirliği analiz edildiğinde, anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Öneriler

- 1- “Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkinlığının Belirlenmesi” adlı bu araştırma, başka alanlardaki öğretmenlere, farklı örneklem yöntemleri ile uygulanabilir. (Matematik, Sosyal ve Beden Eğitimi Öğretmenleri gibi). Bu sayede bu öğretmenlerimizin etik değerlere yatkılığı belirlenmiş olacaktır. Bu bağlamda bu araştırma sadece Türkçe öğretmenlerine has bir araştırma değildir.
- 2- Eğitim fakültelerinde etik alanında uzmanlaşmış öğretim görevlileri ile Türkçe öğretmenleri, etik ve etik ile ilgili değerler konusunda işbirliği yapabilir.
- 3- Etik ve etik ile ilgili değer ve kavramlar, üzerinde çok araştırma yapılmış bir saha olmadığı için, etik ile ilgili yapılan bu tür araştırmalar değerlidir. Bu bağlamda bundan sonraki araştırmalar için örnek olabilir. Bu ve buna benzer araştırmaların tekrarlanması halinde, bu alana yeni şeyler kazandırılabilir.
- 4- Türkçe ve diğer alan öğretmenlerinin, kendilerini hem mesleki alanda geliştirmeleri hem de etik davranış tutumlarını yükseltmeleri için, lisansüstü eğitim yapmaları teşvik edilebilir.
- 5- Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Türkçe öğretmenlerini mesleki etik konusunda bilgilendirici ve öğretici seminerler düzenlemeleri ya da hizmetiçi eğitim kursları düzenlemeleri, öğretmenlerin etik konusunda yaşadıkları sorunları en aza indirebilir.
- 6- Öğretmen adaylarına, tutum ve davranış noktasında rehber bir araştırma olabilir. Öğretmen adayları, mesleğe başlamadan önce etik konusunda tutum ve davranış eksikliklerini giderebilir.
- 7- Öğretmenlerin etik ile ilgili karşılaştıkları ikilemleri, sorunları danışıp çözebilecekleri birimler kurulabilir.

Kaynakça

- Acar, G. ve Kaya, M. (2012). Okul yöneticilerinin etik liderlik davranışlarına ilişkin beden eğitimi öğretmenlerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(19), 95-102.
- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aktan, C. (1999). Ahlaki yeniden yapılanma, toplam ahlaka doğru: 3-siyasal ahlak. İstanbul: Arı Düşünce ve Toplumsal Gelişim Derneği.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi* (M.Ö. 1000-M.S. 2009). Ankara: PegemA Yay.
- Altan, M. (2014). *Türkiye'nin eğitim çıkmazı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altinkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2011). Aday öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, s. 113-128.
- Alkan, C. ve Hacıoğlu, F. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve öğretmenlik mesleği. V. Sönmez (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (ss. 191-218). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Arslan, S. (2015). Eğitim ve etik. *Literature and History of Turkish*, 10(7), s. 111-124.
- Ataklı, A. (1993). *İlkokullarda yönetici davranışlarının öğretmenlerin verimliliğine etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ataunal, A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir insan*. Ankara: Eğitim, Kültür, Dayanışma Vakfı Yayını.
- Attenborough, R. (2006). *Gandhi'nin sözleri* (Çev. M. Bolak). İstanbul: Owo Yayınları.
- Aydın, R. (2009). Türkiye'de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şuraları'nın değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 199–237.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.

- Aydın, İ. (2001). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem A Yayınevi.
- Aydın, İ. (2002). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydın, İ. (2012). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ. (2015). *Eğitim ve öğretimde etik*, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- Aydoğan, İ. (2011). Öğretmenlerin mesleki etik ilkelere uyma düzeylerinin öğrenciler tarafından algılanması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 87-96.
- Ayık, A. Yücel, E. ve Savaş, M. (2014). Öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarının yordayıcısı olarak okul yöneticilerinin etik liderlik davranışları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42(10), 27-36.
- Balcı, E. (1991). *Öğretmenin rolleri*. Ankara: Eğitim Sosyolojisi.
- Başaran, İ.E. (1993). *Eğitim psikolojisi, modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cevizci, A. (2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A. (2008). *Etiğe giriş*, İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Cevizci, A. (2014). *Etik- ahlak felsefesi*, İstanbul: Say Yayınları.
- Cross, D. C. (2013). An analysis of school superintendents' responses to ethical dilemmas. Doctor of Philosophy degree in Education, Carbondale University.
- Çelikten, M. ve Can, N. (2003). Yönetici, öğretmen ve veli gözüyle ideal öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(11), 253- 267.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*, 162.
- Çelikten, M. Şanal, M. Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.

- Çetin, M. ve Özcan, K. (2004). Okul yöneticilerinin etik davranışlarının öğretmenlerin iş doyumuna etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20, 21-38.
- Çinkır, Ş. ve Çetin, S. (2010). Öğretmenlerin okullarda mesleki çalışma ilişkileri hakkındaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 353-371.
- Çüçen, A.K. (2008). *Felsefeye giriş*. Bursa: Asa Kitabevi.
- Demirtaş, Z. (2000). *Alan dışından gelen sınıf öğretmenlerinin yetişmesinde ilköğretim müfettişlerinin rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Duran, K. (2014). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışları algılama düzeylerinin ve etik ikilemleri çözümlenmelerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdem, A. R. ve Şimşek, S. (2013). Öğretmenlik meslek etiğinin irdelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(15), 185-203.
- Erdoğan, Ç. (2012). İlköğretim okul müdürlerinin davranışlarının etik ilkelere uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 5003-518.
- Ergen, G. (2007). Eleştirel-bilinçli sevgi eğitimi. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 144-152.
- Erogluer, K. ve Yılmaz, Ö. (2015). Etik liderlik davranışlarının algılanan örgüt iklimi üzerine etkisine yönelik bir uygulama: iş yaşamında yalnızlık duygusunun aracılık etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 280-308.
- Ergüden, A. (2003). Uygulamalı etik ne tür bilgi içerir?. 1. Ulusal uygulamalı etik kongresi kitabı (s.12-13) Ankara: ODTÜ.
- Ferrel, O. C. Fraedrich, J. (1994). *Business ethics: ethical decision making ve cases*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Frankena, W. (2007). *Etik*. (Çev: A. Aydın). Ankara: İmge Yayınları.

- Gözütok, F. (2000). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32 (1), 83-99.
- Gündüz, H.B. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Öğreti-Pegem A Yayıncılık.
- Gülcan, M.G., Kılınç, A.Ç. ve Çepki, O. (2012). İlköğretim okulu müdürlerinin etik liderlik davranışları gösterme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Dergisi*, 10(1), 123-142.
- Hacıoğlu, F. ve Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik uygulamaları*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- High, Julie Ann J. (2005). The importance of ethical principles for educational leadership. *Fielding Graduate University*.
- Hitt, William D. (1990). *Ethics and leadership: putting theory into practice*. Columbus: Battelle Pres.
- Holmes, S. Y. (2009). Ethical Sensitivity Intervention in Science Teacher Education: Using Computer Simulations and Professional Codes of Ethics. Doctoral of Philosophy. North Carolina State University.
- Kantar, Ş. (2014). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde 100 temel eser yoluyla değerler eğitimi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karataş, A. (2013). İlköğretim öğretmen adayları için meslek etiğinin önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 28, 304-318.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kathryn, E. Wilt. (2012). Simulation-based learning in healthcare ethics education. *McAnulty College and Graduate School of Liberal Arts*, Duquesne University.
- Kaptan, S. (1999). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik yöntemleri*. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.

- Kaynak, L. (2012). *Değerler eğitimi bağlamında sevinç çokum'un hikâyelerinin analizi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Kaya, İ. (2014). *Öğretmenlik mesleğinde etik*. İstanbul: Paradigma akademi yayınları.
- Kaya, İ. (2015). Etik değerlere yatkınlık ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırma Dergisi*, 8(41), 968-974.
- Kayıkçı, K. ve Uygur, Ö. (2012). İlköğretim okullarının denetiminde mesleki etik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 28(1), 65-94.
- Kılıç, R. (1992). *Ahlakın dinî temeli*. Ankara: TDV Yayınları.
- Kılıç, E. ve Önen, Ö. (2009), Öğretmen adaylarının duygusal zekâ düzeyleri ve etik muhakeme yetenekleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 124-163.
- Konak, M. ve Erdem, M. (2015). Öğretmenlerin görüşlerine göre ilköğretim yöneticilerinin etik liderlik davranışları ile çatışma yönetme stratejileri arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(1), 69-91.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve "etikler". Türkiye Mühendislik Haberleri.
- Lamberton, L. H. Leslie, M. (1995). *Human Relations: Strategies For Success* Chicago: IrwinMirror Pres.
- MEB. (2017). Millî Eğitim Temel Kanunu. <http://mevzuat.meb.gov.tr>. (12.03.2017).
- MEGEP. (2006). (Meslekî eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi) tüm alanlar meslek etiği. Ankara.
- Nair, K. (1997). *A higher standard of leadership*. San Francisco: Berrett-Koeliler.
- Obuz, Ü. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- Oğuzkan, A. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özbek, O. (2003). *Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki etik ilkeleri ve bu ilkelere uyma düzeyleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, T., Özen, M., Yirci, R. (2013). Öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre il/ilçe milli eğitim müdürlükleri yöneticilerinin etik liderlik davranışları. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 509-527.
- Özdeş, G. (2014). Öğretmenlerin toplumdaki yeri ve toplumun öğretmenlerden beklentileri. Kaya, İ. (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğinde Etik*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Özdeş, G. (2014). Öğretmenin sahip olması gereken etik değerler ve kişilik özellikleri. Kaya, İ. (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğinde Etik*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Özen, Y. (2011). Etik mi? ahlak mı? modernite mi? medeniyet mi? (değerler eğitimine sosyal psikolojik bir yaklaşım). *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 63-87.
- Öztürk, S. ve Filiz. H. (2014). Ticaret meslek liselerinde bilgisayar meslek dersi alan ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar kullanımlarının etik açıdan değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 325-332.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-118.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş* (Çev. V. Aytaman, G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı yayınları.
- Sabancı, A. ve Yücel, E. (2014). Öğretmenlerin görüşlerine göre denetmenlerin etik dışı davranma düzeyleri. *Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1-19.

- Sakar, N. ve Aybek, B. (2016). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumları ile algıladıkları mesleki etik ilkelerin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 93-108.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 137-146.
- Shaw, William H. (2013). *Business ethics*. (8th ed.). California: Cengage Learning.
- Sommers, C. H. (1998). What college students don't know. In M. S. Josephson & W. Hanson (Eds.), *The power of character*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Strike, K. A., Emil J. H. ve Jones, F. S. (2005). *The ethics of school administration*. New York: Teachers College Press.
- Sünbül, A. M. (2001) Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. (Edit: Ö. Demirel-Z. Kaya) Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şentürk, C. (2009). Öğretmenlik mesleğinde etik. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 25-29.
- Tan, M. (1996) .”Bir kadın mesleği öğretmenlik” kadın gerçeklikleri. İstanbul: Say Yayınları.
- Taşkın, Y. (2014). Evrensel etik ilkeleri. Kaya, İ. (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğinde Etik*. İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu. (2015) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türk Eğitim Derneği. (2009). Öğretmen yeterlikleri özet rapor. Ankara.
- Tepe, H. (2000). Etik ve meslek etikleri. Ankara: Türkiye felsefe kurumu.
- Türkçe Öğretimi Programı (2005).
- Usta, A. (2011). Yönetiminde etik ve ahlâk. *Kuramdan Uygulamaya Kamu* 1(2), 39-49.
- Uygun, S. (2013). Değerler eğitimi program tasarılarının değerlendirilmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 263-277.

- Uzun, E. ve Elma, C. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik ikilemleri çözümleme biçimleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 272-280.
- Uzun, R. (2009). *İletişim etiği: sorunlar ve sorumluluklar*. Ankara: Dipnot yayınları.
- Villegas, M. (2014). Codes of ethics, ethical behavior, and organizational culture from the managerial approach: a case study in the colombian banking industry. *A Dissertation Presented to the Faculty of Jones International University for the Degree of Doctorate in Business Administration*.
- Vural, B. A. ve Coşkun, G. (2011). Kurumsal sosyal sorumluluk ve etik. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 62-87.
- Yaman, A., 2010. İç Denetçinin Yeni Rolü; Etik Liderlik. *Denetim Dergisi*. 5, s:9-10.
- Yavlal, N. (2014). *Etik çocuk: değerler eğitimi için bir kılavuz denemesi*. Uluslararası Şeffaflık Derneği, İstanbul.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *TÜBAR*, 19, 500-521.
- Yeşilyurt, E. ve Kılıç, M. E. (2014). Ortaokul öğrencilerinin algılarına göre öğretmenlerin etik değerlere uyma düzeylerinin değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, 60, 471-486.
- Yıldırım, M. (2012). İş etiği ve üniversite öğrencilerinin etik algılarını ölçmeye yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 177-187.
- William D. H. (1990). *Ethics and Leadership, Putting Theory into Practice*, Columbus, Batelle Press.

Ekler

EK-A)Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği

Bu ölçek, “Türkçe Öğretmenlerinin Etik Değerlere Yatkınlığının Belirlenmesi” adı altında hazırlanmakta olan yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Aynı zamanda çalışmamızda kullanılacak olan bu bilgiler saklı kalacaktır ve hiçbir şekilde farklı bir amaçla kullanılmayacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerimizin samimi ve içten bir şekilde cevap vermeleri beklenmektedir. Sayın öğretmenlerimizin verecekleri içten cevaplara şimdiden teşekkür ederim.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fesih SARIGÜL / Türkçe Öğretmeni

**Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi**

1. KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet :

Bay ( ) Bayan ( )

Meslekteki Kıdem :

0-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 16-20 ( ) 21+ ( )

Yaş:

20-25 ( ) 26-30 ( ) 31- 35 ( ) 36- 40 ( ) 41- 45 ( ) 46+ ( )

Okulun bulunduğu sosyo-ekonomik durum:

Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

Gelir durumu:

2500- 3000 ( ) 3001- 4500 ( ) 4501 + ( )

Ölçek Maddeleri		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1	Her yaştan insana saygı duyarım.					
2	Her yaştaki insana sevgi beslerim.					
3	İnsan olmanın gerekliliklerini yerine getirmeye gayret ederim.					
4	İnsanların bana güven duymasını isterim.					
5	Devletin mallarına zarar vermekten kaçınırım.					
6	Yaptığım işlerde şeffaf olmaya çalışırım.					
7	Genel olarak kendimi sabırlı olarak tanımlarım.					
8	İnsanların bana olan güvenlerini kötüye kullanmam.					
9	Şartlar ne olursa olsun ayrımcılık yapmam.					
10	Şartlar ne olursa olsun tarafsız davranırım.					
11	Şartlar ne olursa olsun adaletli davranırım.					
12	Şartlar ne olursa olsun bütün insanlara eşit davranırım.					
13	Şartlar ne olursa olsun dürüst davranırım.					
14	Yeni şeyler yapma konusunda girişimciyimdir.					
15	İnsanlara rol model olmaya çalışırım.					
16	İnsanlarla işbirliği içerisinde çalışmaktan hoşlanırım.					

Etik Değerlere Yatkinlik Ölçeği, toplamda 16 maddeden oluşmaktadır. (5) Tamamen katılıyorum, (4) Katılıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılmıyorum, (1) Tamamen katılmıyorum şeklinde de derecelendirilmiştir.